



STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 23 · 29. november
Sesjonen 2023–2024

Møte onsdag den 29. november 2023 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 23):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:13]: Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsordens § 5 annet punktum for representanten Mani Hussaini fra og med 29. november og inntil videre.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Akershus, Ragnhild Male Hartviksen, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget under representanten Mani Hussainis permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Andre vararepresentant for Akershus, Tobias Hangaard Linge, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten [10:00:45]: Tobias Hangaard Linge er til stede og vil ta sete.

Sak nr. 1 [10:00:52]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:00:54]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Jonas Gahr Støre vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Erna Solberg.

Erna Solberg (H) [10:01:23]: De siste årene har de fleste norske familier fått mindre å rutte med. Prisen på mat og andre nødvendighetsvarer har økt betydelig, boliglansrenten er satt kraftig opp, og lønnstilleggene har ikke holdt følge. Alle merker det, men mange familier kan håndtere dette gjennom f.eks. å kutte i feriereiser, spare mindre eller bruke oppsparte midler. De familiene som har lite å gå på fra før, har imidlertid ikke noen av disse mulighetene. De er nå i en utsatt og sårbar situasjon.

I midten av oktober leverte regjeringens ekspertgruppe om barn i fattige familier sin rapport. En av deres

hovedanbefalinger var at barnetrygden måtte videreføres og økes. I Høyres alternative statsbudsjett økes barnetrygden, men regjeringen foreslår altså en realnedgang. Da lurer jeg på: Kan regjeringen forklare hvorfor man mener at 2024 er et godt år for å kutte i barnetrygden?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:02:42]: Det er krevende for mange i Norge nå. Vi har hatt over to års bekjentskap med inflasjon. Prisene har steget. Da Erna Solberg forlot regjeringskontorene, spådde regjeringen at vi skulle få en prisstigning i 2022 på 1,3 pst. – det ble 5,8 pst. Dette har truffet bredt. Vi har fått økte renter, fra et nivå nær null til et høyt nivå nå som biter.

Det betyr at alle i Norge opplever at økonomien er mer krevende. Det gjelder selvfølgelig mest dem som har den vanskeligste situasjonen fra starten av. Sånn var det også under pandemien: De mest sårbare på vei inn i en vanskelig tid blir mest sårbare under den tiden. Det gjør også særlig inntrykk å se hvordan dette treffer barnefamilier i etableringsfasen.

Regjeringen har vært opptatt av dette, og det viktigste vi kan gjøre overordnet, er at vi får de prisene ned igjen – at inflasjonen ikke får fortsette på stigende kurs, men at den kan snus og gå ned. Der er vi på rett vei. Vi kan også være nær rentetoppen, at renteøkningene skal stoppe og så etter hvert gå ned. Det er det aller viktigste for alle, særlig for dem som sliter mest.

Så skal velferdsstaten vår være til nytte, ikke til pynt. Derfor har vi brukt den bredt. Barnetrygd er ett av de tiltakene, den har blitt økt to ganger i løpet av dette året, men det er også en lang rekke andre tiltak som treffer dem som har den vanskeligste situasjonen. Det er bostøtte, det er sosialhjelp utgitt med mer skjønn, pensjonistene har fått bedre oppgjør, og vi har hatt kraftfulle grep rettet mot barnefamiliene som nå får billigere barnehager, noe som treffer alle. Vi må altså ha en kombinasjon av de generelle velferdsordningene som alle nyter godt av, for dette er en krise som treffer alle, og målrettede tiltak for dem som trenger det aller mest.

Så har jeg håp om at vi kan se utsikten til en myk landing, at vi kan få prisveksten til å stoppe og gå ned, og at rentene også kan peke nedover etter at de har pekt oppover de siste to årene.

Erna Solberg (H) [10:04:48]: Regjeringens egen ekspertgruppe om barn i fattige familier har levert sin rapport. De sier at barnetrygden er det mest målrettede tiltaket. Den velger regjeringen reelt sett å nedjustere. Økningen i barnetrygden har kommet gjennom budsjettforlik på Stortinget. Regjeringen har aldri foreslått for Stortinget å øke barnetrygden. Med regjeringens forslag er det også sånn at moderasjonsordningen og gratis kjernetid innebærer at de familiene som har lavest

inntekt, ikke får noe særlig lavere eller reduserte utgifter til barnehage. Økt barnetrygd, som er et alternativ, kommer derimot alle til gode, også dem med lavest inntekt.

Var det tilsiktet fra regjeringen at de store pengene i årets budsjett ikke skal gå til dem som har det vanskeligst?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:05:38]: Det kommer målrettede tiltak til dem som sliter mest, til barnefamilier. Moderasjonsordninger blir også ivare tatt og forbedret. Men vi har også tro på at i en velferdsstat, som er et spleiselag der vi alle bidrar, er et viktig prinsipp at alle ser at de får igjen.

Fra 1. august 2024 vil barnehageprisen være 2 000 kr. Der det bor færrest barn, vil den komme ned til 1 500 kr. Hadde vi ikke hatt den barnehagepolitikken denne regjeringen har, ville barnehageprisene kunne nærmet seg 4 000 kr. Vi hadde først en makspris på 3 000 kr, nå er den nede på 2 000 kr. Vi har gjort grep i skolefritidsordningen, som treffer alle barn i skolealder, med gratis kjernetid i 1. klasse og 2. klasse.

Det er de vedtatte budsjettene som teller. Dem har denne regjeringens partier vært med på å stemme fram. Det er gode tiltak i den norske velferdsstaten som treffer folk med dårlig råd.

Erna Solberg (H) [10:06:43]: Jeg registrerer at statsministeren ikke vil forsvare at det er en realnedgang i barnetrygden, og at det forslaget man har for barnefamilier, egentlig har en sosialt skjev side ved seg. La meg ta et eksempel: Med regjeringens forslag vil en enslig barnehageassistent med en inntekt på 420 000 kr og ett barn i barnehage få redusert barnehagepris med 162 kr i måneden. Med Høyres forslag vil denne barnehageassistenten i stedet få 1 100 kr mer i barnetrygd i måneden.

Hvorfor har regjeringen valgt en innretning som kommer enslige forsørgere i lavinntektsgrupper så lite til gode?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:07:23]: Vi må se på mange flere ordninger enn dette. Her tar representanten Solberg utgangspunkt i barnetrygden som sådan. Den er altså økt også på vår vakt, men vi har et bredere perspektiv enn det. Med hensyn til dem som har strevet mest gjennom denne krisen, har vi som sagt økt sosialstøtten. Barnetrygden er økt to ganger i året vi har bak oss nå. Vi har økt barnetillegget for mange grupper, bl.a. uføre, bostøtten er økt, og det er en forbedret strømstøtte.

Som mennesker i denne vanskelige situasjonen møter vi en trangere økonomi på flere områder. Vi har tiltak som treffer på veldig mange av de områdene, og som

samlet sett gir en bedre situasjon for de familiene som er utsatt.

Så vil jeg gjenta igjen: Det viktigste vi kan gjøre gjennom trygg økonomisk styring, er at vi sørger for at prisene kommer ned på et nivå vi er mer kjent med, og at rentetoppen nås sånn at rentene går ned. For rentene biter for dem som har boliglån – det er mange – og det er derfor så viktig at vi holder fast ved den politikken.

Erna Solberg (H) [10:08:23]: Hvilke valg vi gjør innenfor en utgiftsprofil, har også betydning for den sosiale profilen. Og det regjeringen gjør, er å ikke tillegge den sosiale profilen vekt i tiltakene sine knyttet til barnefamilier. Det er det eksempelet jeg viste til, hvor man kunne valgt økt barnetrygd istedenfor å gå for en lavere sats på barnehageprisen. Alle med barn i barnehage ville kommet minst like godt ut, men de med svakest inntekt ville kommet bedre ut.

La meg ta et annet eksempel: Med regjeringens forslag vil en enslig sykepleier med en inntekt på 670 000 kr – og da har man ofte jobbet litt ekstra overtid – og to barn i barnehage få redusert barnehageprisen med 1 700 kr i måneden. Med Høyres forslag ville sykepleieren istedenfor fått 2 200 kr mer i barnetrygd i måneden. Er ikke statsministeren egentlig enig med oss i at det er mer sosialt å bruke barnetrygden og sørge for at barnefamilie med lavest inntekt faktisk kommer bedre ut?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:09:24]: Det som avgjør økonomien for en familie, er: Er man i jobb? Har man en inntekt slik at man kan håndtere løpende utgifter? Og er det støtteordninger for dem som er mest utsatt, så de kan klare å komme seg igjennom det?

Det viktigste for oss for å sikre økonomien til barnefamilie er at foreldre kan komme i jobb, og at vi har en aktiv politikk for det. Vi har nå den laveste ledigheten som har vært de siste ti årene – under denne vanskelige tiden. Det er veldig bra når det er såpass krevende som det er, med inflasjon og høye renter. Det sosiale i dette er også at vi har brede velferdsordninger, som er med på å løfte velferdsstaten, som vi alle er med i. Det at det blir rimeligere barnehage og rimeligere SFO, treffer bredt og treffer alle, i tillegg til at vi også har styrket barnetrygden. Men her er altså representanten Solberg bare fokusert på barnetrygden som det ene tiltaket, og jeg mener det blir for snevert i forhold til den bredden vi skal ha for å kunne ha en god sosial og omfordelende politikk. Og vi har ikke prioritert flere milliarder kroner i kutt i formuesskatten, som gir en sosial profil som blir feil.

Erna Solberg (H) [10:10:30]: Folk lever av den inntekten de har, og jo lavere inntekt de har, jo viktigere er det selvfølgelig hvilke støtteordninger som finnes for øvrig. Regjeringen har en aktiv profil hvor de ikke vel-

ger å prioritere de barnefamiliene som har svakest økonomi – i strid med sitt eget ekspertutvalg på barnefattigdom, i strid med rapportene som har kommet om barnefattigdom tidligere.

Arbeidsledigheten var på sitt laveste punkt i april 2022. Den har steget litt det siste året, og heldigvis er den lav fortsatt, men denne regjeringen kutter også i tiltak som gjør at foreldre kan komme i jobb. Det er lavere aktivitet i de direkte arbeidsmarkedstiltakene.

Vi foreslår i vårt alternative budsjett å redusere barnetrygden, øke kjernetiden i barnehagen og redusere inntektsskatten. Det betyr at en aleneforsørger med et barn og en inntekt på 670 000 kr, sitter igjen med nesten 10 000 kr mer neste år, og det ville hjulpet. Vil regjeringen vurdere standpunktet sitt og se på barnetrygden som et viktig virkemiddel fremover?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:11:31]: Barnetrygden er et viktig virkemiddel. Representanten Solberg var tidligere ikke spesielt for å øke barnetrygden. Det har hun gjort de senere årene. Jeg tror det er ganske bredt forstått at det er et viktig tiltak, men det er ikke det eneste tiltaket. Derfor er vi opptatt av at vi skal ha en profil som er bred, som treffer alle, for nå merker alle dyrtiden. Og så skal vi være våkent opptatt av dem som har særlige utfordringer. Men det er noe med tilnærmingen til representanten Solberg, som sier at det skal være ordninger som måler ut dem som har den aller vanskeligste situasjonen. Jeg tror ikke det treffer bredden av dem som nå har problemer med hverdagsøkonomien og de høye rentene. Derfor er regjeringens opplegg samlet sett – det vi gjør for å få folk i arbeid, det vi gjør for å sikre levekostnadene, særlig for barnefamiliene gjennom billigere barnehage og billigere skolefritidsordning, som treffer bredt – et godt tiltak i den situasjonen vi er i nå.

Erna Solberg (H) [10:12:28]: Regjeringen har fortsatt et opplegg som betyr at av de tiltakene som er rettet mot barnefamilier, vil barnefamiliene med lav inntekt få liten nytte av det. Det er egentlig mitt fokus i dette. Man velger et tiltak som ikke treffer dem som faktisk har det vanskeligst blant barnefamiliene. Vi vet at når prisene har steget, og når renten går opp, så er det de med mest sårbar økonomi som står i den vanskeligste situasjonen. I dette velger altså regjeringen å ikke gjøre det.

Vi har klart å lage et budsjettopplegg som bidrar til at alle som har barn i barnehage, vil komme like godt ut som i det regjeringen har. I tillegg har vi valgt å legge inn et fokus ved å bruke virkemidler som gjør at de som har svakest inntekt, enslige forsørgere, folk med lav inntekt, de som har barn, vil få det lettere i året som kommer.

Mitt spørsmål er igjen: Er det sånn at Arbeiderpartiet har glemt, som de også gjorde da de innførte maksprisen, alle dem med lavest inntekt? Vi innførte moderasjonsordningene da vi satt i regjering. Vi viderefører dem nå og utvider det for å hjelpe dem som har dårligst økonomi.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:13:35]: Moderasjonsordningene består. Vi har altså en regjering som har gjennomført en lang rekke tiltak for å hjelpe dem som har den vanskeligste situasjonen. Jeg nevner igjen: Vi har økt bostøtten ved flere anledninger. Vi har utviklet Europas beste strømstøtteordning, som også er blitt forbedret dette året. Det treffer selvfølgelig mest barnefamiliene og dem som har vanskeligst økonomi. Vi har økt sosialhjelpen. Vi har økt barnetillegget for mange grupper, også uføre, som skal kunne hjelpe dem i deres situasjon. Dette er barnefamilier, dette er familier som også sliter. I tillegg sørger vi altså for at vi får barnehageprisene varig ned på 2 000 kr, 1 500 kr i utvalgte områder.

Erna Solbergs forslag øker kostnadene ved å ha barn i SFO. Vi mener at skolefritidsordningen, for barn i de tidlige skoleårene, og barnehage for de yngre barna er så viktig. Det er så treffsikkert for å komme familiene til hjelp at vi har prioritert det framfor mange av de andre prioriteringene som Høyres program har, som igjen er gjenkjennelig ved at en gir de store kuttene til dem som har mest.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:14:50]: Regjeringen har styrt Norge i over to år, og fasiten er at stadig flere nordmenn sliter med å få endene til møtes. I går hadde Sør-Norge den dyreste strømmen i hele Nord-Europa. Ingen andre land i Europa har hatt en høyere vekst i matvareprisene enn Norge så langt i 2023. Bensin- og dieselprisene har satt nye rekorder under denne regjeringen, og i sitt forslag til statsbudsjett for neste år foreslår regjeringen å øke drivstoffavgiftene enda mer – som om ikke det er dyrt nok fra før – for ikke å snakke om renten, som øker og øker, bl.a. på grunn av importert inflasjon fordi kronen er rekordsvak.

Det er ikke bare barnefamiliene som sliter. Det er enslige, det er folk som ikke har barn, og det er folk som er i jobb. Ja, det rammer kanskje hardest dem som er enslige og skal leve på én inntekt. Mener statsministeren at det ble vanlige folks tur, slik Arbeiderpartiet lovet i valgkampen for to år siden? Og er han fornøyd med innsatsen til regjeringen, i en tid der fattigdommen og forskjellene øker?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:15:55]: Prisene har steget i Norge, men mindre enn i landene rundt oss. Rentene har økt i Norge, men mindre enn i landene

rundt oss. Men det er økning, og det er fra et nivå hvor regjeringen som Sylvi Listhaug støttet, spådde at vi knapt skulle ha prisstigning. Vi har fått kraftig prisstigning. Dette har landene rundt oss måttet møte. Det har også vi måttet møte.

Ja, vi har prioritert vanlige folk. Vi har prioritert å stille opp med ordninger der velferdsstaten – som jeg sier – ikke er til pynt, men er til bruk for å komme folk til unnsetning. Derfor har vi fått Europas beste strømstøtteordning, som vi har forbedret flere ganger, og vi har en lang rekke tiltak som skal sørge for at folk som har den mest utsatte økonomien, blir hjulpet, får støtte og kommer gjennom denne tiden. Og det aller viktigste vi har klart å få til, er at vi har den laveste ledigheten, lavere enn under alle de åtte årene hvor Fremskrittspartiet enten var i regjering eller støttet regjeringen.

Er jeg fornøyd med det? Jeg er urolig for den situasjonen mange familier opplever. Det er dette vi jobber med hver dag, for å bedre situasjonen, særlig for barnefamilie. Nå ser vi at prisene kan være på vei ned, og at rentetoppen kan være nådd.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:17:01]: Inflasjonen i Norge er ennå svært høy sammenliknet med mange vesteuropeiske land, og det er knapt noen regjering i verden som har et økonomisk handlingsrom slik vi har i Norge. Skatteetaten meldte i går at fastsatt skatt for petroleumsselskap i 2022 var på vanvittige 882,7 mrd. kr. Det er en økning på nesten 200 pst. fra 2021. Skatteinnkrevningen fra bedrifter og vanlige folk har økt med hele 103 mrd. kr siden regjeringen tiltrådte. Fremskrittspartiet har gang på gang foreslått å kutte skatter og avgifter, halvere matmomsen, redusere drivstoffavgiftene og sørge for at ingen skal betale mer enn 50 øre for strøm, verken folk eller bedrifter. Finansdepartementet har bekreftet, på spørsmål fra oss, at det ville bidratt til å dempe inflasjonen, som er grunnen til at renten øker.

Synes statsministeren virkelig at det er rimelig at staten tjener mer penger enn noen gang, mens matkøene vokser og vanlige folk er bekymret for om de greier å få endene til å møtes framover?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:18:04]: Mange i Norge i dag merker effekten av prisstigning og høye renter. Derfor er det viktigste vi kan gjøre nå, å sørge for at vi får prisstigningen ned, at ikke veksten fortsetter, og det er vi på vei til å få til. Det viktigste er at vi når rentetoppen, og at renteutviklingen så kan peke nedover og ikke oppover. Det er vi i ferd med å se – Norges Bank peker i den retning.

Poenget er at den trygge økonomiske styringen må føre til at vi holder igjen i økonomien, slik at vi ikke bidrar til å drive de prisene oppover. Veldig mye av Fremskrittspartiets store pengeslipp her ville økt prisene og

økt rentene. Det er feil vei å gå. Samspillet mellom den politikken vi fører gjennom budsjett, det Norges Bank gjør, og det partene i arbeidslivet gjør i et ansvarlig samarbeid – disse tre må virke sammen. De virker sammen nå, og da kommer vi til å få prisene ned og rentene ned.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:19:09]: Med fare for å presse konseptet spørretime: Det er umulig å ikke kommentere de to damene som har vært på talerstolen her før. Jeg lover at dette slutter med et spørsmål til statsministeren. Når Høyre blir gavmilde overfor barnefamilie i førjulstiden, er forslaget i deres alternative budsjett også å kutte over 1 mrd. kr til de arbeidsledige, over 100 mill. kr til dem som går på arbeidsavklaringspenger, og 246 mill. kr til dem som går på uføretrygd. De som virkelig får, er de med formue på over 100 mill. kr, som i snitt får 360 000 kr i skattegevinst i Høyres budsjett.

Så spørsmålet blir: Er statsministeren glad for at det i alle fall ikke er Høyres alternative budsjett som blir vedtatt her i Stortinget?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:19:50]: Svaret er ja.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:19:57]: Da kan vi starte med å være enig i det. Så er vi forhåpentligvis også enige om at det er en krise i Norge. Det er 600 000 som gruer seg til jul, og det er ikke fordi svigermor kommer på besøk, men fordi man har dårlig råd. Det er en situasjon som er alvorlig, for høytidene er noe av det som bygger fellesskap og kultur i Norge, og når noen faller utenfor i høytider i så stor grad som nå, frykter jeg også for det samfunnslimet som skal holde oss sammen, uansett grunner til at man feirer jul, som kan være så mange.

I fjor vedtok Stortinget 1 000 kr ekstra til alle på sosialstønad rett før jul. I år har Rødt foreslått det, men ikke fått flertall, fordi regjeringspartiene ikke vil støtte det. Mitt spørsmål blir: Hva er det som har bedret seg fra i fjor til i år, som gjør at den julehjelpen som man var enige om i fjor, ikke er nødvendig, slik regjeringen ser det, i år?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:20:53]: For det første er jeg enig i at det samlede opplegget som høyrepartiene velger, ikke bedrer situasjonen for folk som merker den utsatte økonomien nå, med høye priser og høye renter. Så det kunne jeg bare ha utbrodert videre om.

Jeg tror også det blir feil å tenke at vi opp mot jul skal bevilge 1 000 kr, og dermed har vi løst eller gjort julen bedre for folk. Det er på mange måter feil retning å gå i. Vi har vært opptatt av hva som skjer i alle månedene i

året, i den totale økonomien for folk, slik at de nå kan oppleve at prisene vender ned, at rentene når toppen og også skal gå ned, og at de får mer overkommelig økonomi. På den veien har vi vært opptatt av – noe vi har vært enige med partiet Rødt om – å øke bostøtten, noe vi har gjort, vi har forbedret og økt strømstøtten, vi har styrket sosialhjelpen, og vi har økt barnetrygden, gjennom året. Det vil jo hjelpe også opp mot jul. Det var vel slik i fjor at de pengene som ble bevilget før jul, kom først etter jul og holdt på å knekke deler av Nav. Vi tror ikke det er veien å gå når vi samlet sett skal ha en politikk som treffer familiene, og kan bedre situasjonen deres.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:21:56]: Det er jo akkurat der kritikken vår ligger også, og derfor vi allerede i september sa at julen måtte komme tidligere i år, for fattigdommen er like ille hele året. Vi fikk med oss stortingsflertallet på den tusenlappen rett før jul i fjor. Da vi igjen i januar minte om at ingen hadde fått det særlig bedre – januar er også den store regningsmåned for veldig mange, med både forsikringer og avgifter som skal betales, og ikke minst er egenandeler på helse høye for folk i januar – var ikke den samme gavmildheten der. Problemet er ikke at regjeringen sier nei til å hjelpe folk til jul og heller gjør det tilstrekkelig resten av året. Jeg håper vi kan være enige om at når halvparten i Norge ikke har økonomisk trygghet – det er ikke en unntakstilstand, det var slik i fjor også, det har bitt seg fast – og når folk, over 100 000, oppsøker matkøer i en slik grad at Matsentralen faktisk er tom for mat, kan man ikke si seg fornøyd med at det man gjør resten av året, er så bra at man ikke trenger å gjøre noe til jul.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:22:55]: Når folk opplever fattigdom, lever i ressursknapphet, ikke kan betale for matkurven, har problemer med å betale renter på lånet sitt, så er det et problem. Da er det til bekymring og uro, og det er til stor medfølelse med særlig dem som har ansvar for barn og opplever den situasjonen. Det tar regjeringen på alvor, og da må vi ha politikk i bredt. Når vi har sendt det signalet inn i 2024, så vil barnehageprisene gå ned, og skolefritidsordningen er blitt billigere. Det går til alle som har barn i oppvekstfasen.

Så skal vi fortsette med å se på de ordningene som kan hjelpe folk i en utsatt situasjon. Jeg tror det å trekke oss bort fra det og tenke jul i september eller oktober, for at den skal gjelde i desember, ikke er veien vi kan være til hjelp i politikken. Det er å få folk i jobb – vi holder lav ledighet. Det er å få flere av dem som har stått utenfor arbeidsmarkedet, inn i jobb – der begynner vi å se positive tegn. Og det er å klare å snu prisstigningen til å bli prisnedgang. At prisstigningen skal gå ned, og at renten skal gå ned, det er veien vi må følge.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:24:00]: Jeg mener at vi i politikken må klare å tenke både langsiktig og kortsiktig på én gang, det er litt det som er konseptet ved en krise. Har man én eller to måneder som er utfordrende, kan man kanskje glatte litt over det, men nå har vi i halvannet år hatt sjokkerte prisstigninger og den største økonomiske krisen i min levetid. Den går så hardt ut over folk at vi faktisk må klare å tenke både på hvordan man får folk i jobb – å bygge ned forskjeller over generasjoner er kjempebra – og på å hjelpe folk her og nå.

Regjeringen har i saldert budsjett lagt fram en slags hjelpepakke til frivilligheten, noe som er fint, bl.a. til Frelsesarmeen og Kirkens Bymisjon. Men de som glimrer med sitt fravær i den hjelpepakken, er jo matsentralene, som har ansvaret for å distribuere mat ut til bl.a. Frelsesarmeen. De sier at en stor utfordring nå er at de kanskje har utdeling i storbyene, men bor man på bygden, er det vanskelig for dem, for det koster penger for matsentralene å frakte mat ut i landet.

Hvorfor er matsentralene helt fraværende i det som fra regjeringens side er en slags julehjelpepakke før jul?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:25:04]: Først vil jeg berømme dem som står for utdeling av mat eller andre nødvendigheter til folk som sliter. Det kan gjelde matsentralene, det gjelder Frelsesarmeen, Kirkens bymisjon, Røde Kors. Frivilligheten der ute er utrolig viktig i krevende tider som dette, så det er et viktig tilbud til folk. Det er også noe med at det er initiativer som kommer lokalt. Folk som ser medmennesker som sliter, og som stiller opp, skal vi hilse velkommen. I tillegg har vi en velferdsstat som er der for å hjelpe folk.

Man trenger ikke gå i matkø for å få mat i Norge, man kan gå til Nav og få hjelp som er tilpasset. La oss bare understreke det. At det er gratis mat i en matkø, er et godt tilbud. Og vi legger til grunn at kommunene må innrette sin hjelp ut fra sine behov der de er. Da er vi tilbake igjen til at vi må ha en kommuneøkonomi som gjør det mulig for kommunen å gi den støtten som skal til. Jeg erfarer når jeg reiser rundt, at kommunene har ulike avtaler for å sikre at det bl.a. er slike tilbud fra frivilligheten.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:26:07]: Berømmelse er bra, men penger er enda bedre. Drivstoffprisene har gått opp, og drivstoffet koster penger for f.eks. Matsentralen for å distribuere mat. Vi havner i en situasjon der årsaken til krisen er en av grunnene til at man ikke klarer å løse krisen.

Jeg har også vært på reise. I Tromsø, en av de storbyene som kom seg unna Høyre-bølgen i årets lokalvalg, har Arbeiderpartiet en ordfører – Gunnar Wilhelmsen – som er en trivelig fyr, og som samarbeider bl.a. med

Rødt. Der har man satt ned et hasteutvalg for å få ned forskjellene i Tromsø. Det er den handlekraften vi trenger også nasjonalt. Det er en ufører Arbeiderparti-representant som leder hasteutvalget, og som skal jobbe med konkrete tiltak i Tromsø som bl.a. Rødt og Arbeiderpartiet står sammen om. Jeg skal hilse fra Gunnar og si at det hadde vært en god idé å gjøre dette på Stortinget – et arbeid der vi sammen, gjerne på tvers av alle partier, men Rødt er i alle fall med, lager en krisepolitikk som kan levere raske løsninger her og nå.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:27:10]: Dette viser betydningen av hva kommunene gjør. Jeg er enig i omtalen av ordføreren i Tromsø og det flertallet som er der. De ser situasjonen i Tromsø, og den kan være ulik fra Stavanger, fra Fauske, fra Trondheim og fra Oslo. Slik må det være lokalt. Vi skal nå se på – vi jobber med det i regjering – hvilke tiltak som samlet sett hjelper når fattigdom treffer. Hvordan kan vi ha god samordning mellom mange forskjellige innsatser på mange forskjellige områder, med tanke på barn, familier, kostnader og ordninger som velferdsstaten har, for at det skal treffe bedre? At det kan bli bred enighet om dette i Stortinget, er jeg helt for. Vi har mange saker vi behandler her, hvor det er mulig å komme sammen og danne gode flertall.

Presidenten [10:27:53]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:28:05]: Tidligere i høst utfordret jeg statsministeren på svenske tilstander og den situasjonen som er i vårt naboland, og hvilken trussel det utgjør for Norge. Den gangen ble det egentlig harselering tilbake, og svaret var at denne diskusjonen hører hjemme i Riksdagen, ikke i Stortinget. Det var til tross for at svenske kriminelle nettverk allerede den gangen var etablert, og det har kommet fram at de er etablert i så å si alle politidistrikt. Vi har hatt en bombe i Drøbak som det nå indikeres kan knyttes til svenske kriminelle nettverk, og ikke minst skytingen i Moss i går, der det indikeres at Foxtrot-nettverket er involvert. Hva skal til for at dette tas på alvor?

Jeg hører hva som blir sagt fra regjeringen, men jeg ser også hva som blir gjort. Over 400 politistillinger er borte fra politidistriktene, 460 nyutdannede politifolk går rundt uten å jobbe som politifolk. Noen av disse får sine penger fra Nav. Det er i en tid da kriminaliteten øker, og det er all grunn til å være bekymret. Kripes, Politidirektoratet og også flere politimestre roper alarm. Svenske kriminelle nettverk er etablert i Norge, og man er redd for å miste kontrollen. Tidligere i høst var Kripes-sjef Kvigne ute og sa at man regner med at det er

100 kriminelle nettverk etablert i Norge, men at politiet bare har ressurser til å følge 40 av dem.

Mitt spørsmål er: Når har statsministeren tenkt å ta dette på alvor? Mener han fremdeles at dette er en sak for Riksdagen, eller er det kanskje på tide at Stortinget nå begynner å interessere seg for den smitteeffekten som vi nå ser i Norge, fra svenske kriminelle nettverk?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:30:11]: La meg først si at når det sprenger en bombe i Drøbak, er det opprørende, uvanlig og urovekkende for folk som bor i nærmiljøet. Det skal vi ikke ha, og vi må ta det på det største alvor. Det som skjedde i Moss i går, har jeg fulgt nøye. Det er også dypt urovekkende at det er skyting i nærheten av et idrettsanlegg hvor barn trener og foreldre henter. Så det må vi ta på det aller største alvor, og mitt inntrykk er at politiet gjør det. Dette etterforskes, det tas på stort alvor, og det må jobbes med det seriøst i Norge.

Fra når skal regjeringen være opptatt av gjengkriminalitet, spør representanten Listhaug. Fra dag én. Allerede i vårt første anslag bevilget vi mer penger øremerket mot gjengkriminalitet, og vi har dette høyt på dagsordenen.

Så mener jeg fortsatt at svenske tilstander er et hovedtema i Sveriges riksdag, men det er jo et veldig uklart begrep. Sverige må håndtere sine utfordringer i Sverige, men kriminalitet er grenseoverskridende. Jeg vil si at de kriminelle nettverkene og kriminaliteten og volden vi har sett i Sverige, er veldig unikt for Sverige. Vi er ikke i nærheten av å ha det omfanget, så la oss nå kalle situasjonen med sitt rette ord.

Det at det nå etterforskes forgreninger som også kan komme inn til Norge, henger sammen med at kriminaliteten går over grenser. Det er grunnen til at vi har styrket politisamarbeidet ved grensen, at vi har et nært samarbeid og kontakt mellom svenske og norske myndigheter i Norden, og at vi samarbeider om det. Men vi skal altså ha et politi som er i stand til både å etterforske, forstå og hindre dette. Ser vi på det som politiet anser å være gjengkriminelle i Sverige, i antall, og det de anser å være i samme kategori i Norge, er det en vesentlig forskjell, men vi vil jo ikke gå i retning av de høye tallene som Sverige har. Derfor gjøres det også veldig mye godt politiarbeid fra et politi som folk stoler på, som er kompetente, og som gjør en veldig god jobb i denne vanskelige situasjonen.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:32:13]: Jeg er ikke bekymret for innsatsen til politiet, for den er fremragende. Jeg er heller ikke bekymret for at de ikke tar dette på alvor, for det gjør de i aller høyeste grad. Det jeg er bekymret for, er at vi har en regjering som ikke gjør det samme. Jeg tror de fleste forstår at 15 mill. kr til å bekjempe

gjengkriminalitet i en tid da vi ser at utviklingen går i gal retning, er altfor lite. Fremskrittspartiet foreslår i sitt alternative budsjett å sette av 150 mill. kr til å bekjempe gjengkriminalitet. Vi mener at de 460 politifolkene som nå ikke jobber som politi, snarest må få begynne i en stilling som politi og gjøre den jobben som det norske samfunnet nå trenger.

Den svenske journalisten og forfatteren Diamant Salihu var på Dagsrevyen for en tid tilbake og sa at blodige gjengkriger kan flytte til Norge. Han er ekspert på dette i Sverige. Svenske kriminelle ser på Norge som gangsternes paradiset, sa han på direktesendingen.

Jeg lurer på hva statsministeren har tenkt å gjøre med det, og hva han tenker rundt det som nå kommer fram fra denne eksperten?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:33:20]: Den ekspertene skal nok politiet lytte til. Jeg har tiltro til at norsk politi har kompetanse i både Politidirektoratet og kriminalpolitiet/Kripos og de ulike avdelingene til å vurdere kilder og uttalelser. Igjen: Jeg tror vi har et veldig kompetent politi som forstår samfunnsutfordringen og prioriterer deretter.

Det er litt hult å si at man har bevilget et visst antall millioner kroner til gjengkriminalitet. Det kan øremerkes, men hele politiets store budsjett skal jo prioriteres der hvor utfordringene er størst. Vi la over 700 mill. kr mer til politiet i nysalderingen. Politiet har – som alle andre etater, alle andre husholdninger, bedrifter og organisasjoner i vårt samfunn – også hatt utfordringer med inflasjon. Det er stort og krevende når man planlegger. Vi har vært opptatt av å kunne støtte og kompensere dem så godt som mulig med det.

Jeg har tiltro til at politiet kan lese trusselvurderingene som kommer, også i samarbeid med andre nordiske land. Jeg tror ikke den ene kilden som Sylvi Listhaug har sett på fjernsynet, kan være den eneste.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:34:25]: Jeg er helt sikker på at politiet lytter til eksperter, men jeg registrerer jo at statsministeren tydeligvis ikke gjør det samme og prøver å bagatellisere de advarslene som nå kommer. Det er altså ikke bare Fremskrittspartiet som er misfornøyd med regjeringens politikk. Jeg kan ikke huske så hard kritikk mot en regjering som det denne nå opplever fra politiet selv.

Kripos, Politidirektoratet og assisterende riksadvokat kritiserer regjeringen for manglende satsing mot kriminelle nettverk. Politiet selv er fortvilet over den situasjonen de nå står i. Hvorfor sikrer ikke regjeringen at 460 nyutdannede politifolk kan få jobb når de trengs så sårpt? De bevilgningene som er kommet så langt, vil ikke løse det. Mener statsministeren virkelig at det holder å gi

usle 15 mill. kr i satsing mot gjengkriminalitet, når politiet greier å følge 40 av 100 kriminelle nettverk?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:35:27]: Det har som sagt vært økning i politibudsjettene budsjett for budsjett under denne regjeringen. Senest nå, når vi legger fram salderingen på slutten av året, har vi lagt inn betydelig mer ressurser – 730 mill. kr. Så skal politiet disponere og bruke dem på en god måte.

Jeg er opptatt av at nyutdannede politifolk skal komme i jobb. Det kan ta noe tid, men etter et års tid er om lag halvparten av dem som er utdannet, kommet i jobb. Vi hadde et veldig høyt antall politifolk på jobb under pandemien. Det var ekstraordinært grensearbeid da. Vi hadde også et høyt nivå da flyktninger fra Ukraina kom. Vi har altså hatt en nedgang fra et midlertidig veldig høyt nivå. Vi er opptatt av å sikre bemanning, sikre at de utdannede kommer ut, og sikre at vi bruker ressursene på best mulig måte.

Mye av etterforskningen skal altså skje av dyktige folk som skal sitte og gjøre det arbeidet og analysere og forstå trusselbildet. Og igjen: Jeg har tiltro til at vi har et kompetent, godt politi, som skal få ressurser til å gjøre den jobben, så folk føler trygghet i hverdagen.

Det vi har sett i Moss, og det vi har sett i Drøbak – sånn vil vi ikke ha det i Norge.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:36:29]: Hvis statsministeren da mener, og det tror jeg ham på, at vi har et kompetent og dyktig politi i Norge, er jo spørsmålet hvorfor regjeringen ikke lytter til dem når de nå er så tydelige på at det må økt innsats til hvis vi skal få gjort noe med de kriminelle nettverkene som brer seg i Norge. Det kommer i tillegg til en økning i ungdomskriminaliteten, som statsministeren for så vidt tidligere har vist at han ikke tar på særlig stort alvor.

Det hjelper ikke å øke budsjettene hvis det ikke holder til at vi kan ansette flere. Det er det som nå er utfordringen – at de pengene som kom i salderingen, vil kunne bety at man ikke trenger å si opp flere, for man har allerede sagt opp 420 politistillinger det siste året, eller i hvert fall unnlatt å ansette nye. Men det vil ikke komme noen flere.

Jeg må bare spørre igjen: Hvordan kan statsministeren sove om natten når han vet at denne kriminaliteten går i så gal retning, og regjeringen ikke gjør noe for å øke politikapasiteten som nå sårt trengs?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:37:35]: Når det skjer som vi har sett i de to tilfellene representanten trekker fram, i Drøbak og Moss, må vi bare være veldig tydelige på at vi ikke vil ha det sånn. Politiet etterforsker, og jeg håper de klarer å oppklare det, trolig i godt samarbeid med svensk politi.

Samtidig vil jeg si at det bildet representanten Listhaug tegner gang etter gang etter gang om at det er en situasjon i Norge med nærmest lovløse tilstander – hun tegner et bilde av situasjonen i Oslo og andre steder – ikke stemmer med virkeligheten.

Vi har gjennomgående stor trygghet i Norge. Vi har et godt politi som kan forebygge og jobbe med andre etater for at det skal være trygt, særlig for våre unge. Så skal vi sørge for at vi bruker ressursene på det området som gir best innsats, og det handler om å ha politifolk ute i gatene og også dyktige politifolk som sitter og etterforsker, forebygger og planlegger. Vi har styrket politibudsjettene. I en tid med høy prisstigning er det vanskelig for alle etater, også politiet. Får vi prisene ned, blir det bedre å planlegge også i denne etaten.

Erna Solberg (H) [10:38:47]: Det er ganske oppsiktsvekkende at etter et ganske trangt politibudsjett for 2023, hvor det har vært lite økning, og mange meldinger om oppsigelser og nedbemanninger i politidistriktene, har regjeringen valgt å legge 700 mill. kr i økning i salderingen for 2023, som jo kommer til å gjøre at veksten blir mye mindre eller nesten negativ i 2024.

Mine spørsmål til statsministeren er: Hva er det som radikalt har endret seg, bortsett fra at man har sett konsekvensen av regjeringens eget politibudsjett? Og hvordan skal egentlig politidistriktene forholde seg til ansettelser for å kunne håndtere den mannskapsmangelen som er, når man får en saldering med et stort beløp, men samtidig ikke øker i forslaget til 2024-budsjettet?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:39:48]: Som sagt: I en tid med inflasjon er det krevende å få planlagt aktivitet til å skje i tråd med budsjettet, enten det er et universitet, kriminalomsorg, en bedrift eller en familie. Det gjelder også i politiet. Derfor har vi, innenfor deler av både helsevesenet og politiet, i salderingen lagt vekt på at de får en ekstra støtte til å komme ut av 2023 på en best mulig måte, og ikke trekke det med seg inn i 2024 for å skape problemer der.

2024-budsjettet håper jeg kan planlegges slik det er vedtatt, med ambisjoner for politiet og med gode bevilgninger og rammer for politiet. Som andre etater er dette en etat som alltid kan ønske seg mer. Det har jeg respekt for. Jeg har også respekt for at det er krevende å planlegge i møte med et komplekst kriminalitetsbilde, men vi har gode politirammer i budsjettene, og vi har dyktige politifolk til å følge det opp.

Presidenten [10:40:07]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:40:58]: Det er utfordrende tider. Mange har fått en mer krevende hverdag med

strammere økonomi, og det er vanskeligere å få endene til å møtes. Økte priser, høyt gjeldsnivå og høye renter gjør at mange nå gruer seg til jul, og det er vanskelig å se for seg hvordan framtiden skal bli.

Samtidig er mange med rette bekymret for framtiden, for miljøet og for livsgrunnlaget. Regjeringen har et stort ansvar for å trygge folks framtid. I morgen starter klimatoppmøtet i Dubai. Bakteppet er veldig alvorlig. Sommerens hetebølger, skogbranner i Europa, flommen i Libya og uværet Hans her hjemme viser alvoret vi står midt oppe i, og hvordan det rammer folk.

Cicero kom nylig med en rapport som viser at verden går mot over 1,5 graders oppvarming, og klimændringene rammer hardt i dag. Verre kan det bli de neste årene. Derfor må vi vel kunne si at Norge har en litt krevende posisjon i forkant av klimaforhandlingene, fordi regjeringen har varslet ønsker om globale klimakutt og utfasing av fossil energi i klimaforhandlingene, men nekter samtidig å snakke om en omstilling som også innebærer en styrt utfasing av norsk olje og gass her hjemme. Synes statsministeren at denne formen for doble posisjoner er et godt utgangspunkt for internasjonalt klimaarbeid?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:42:30]: Norge har et godt utgangspunkt for disse klimaforhandlingene. Vi reiser til denne konferansen. Jeg reiser selv i morgen for å delta der, og vi har en offensiv plan for hvordan vi kan gi bidrag fra Norge til et veldig viktig arbeid. Dette er en klimakonferanse hvor det er ganske små forventninger. Jeg mener det gir et utgangspunkt til å forsøke å motbevise det gjennom godt arbeid, og hvordan Norge kan bidra.

Vi har fire hovedsatsinger som vi legger vekt på: Det er skogsatsingen vår, som Norge har ledet an i, og som er et av de viktigste klimatiltakene vi kan bidra til, hvor Norge virkelig er i en ledende posisjon. Vi har dette med grønn skipsfart, hvor vi har et initiativ sammen med USA. Vi skal ha en kraftfull satsing på fornybar energi, og vi skal styrke forpliktelsene statene har etter Parisavtalen.

Det er helt feil å si at vi ikke planlegger for omstilling. Vi har våre klimamål for 2030. Vi skal sikte mot 2050. Norge er i overgangen fra olje og gass på vei inn i fornybar. Uenigheten ligger i det at SV bl.a. har snakket om å ha en sluttdato og ha en styrt nedbygging, hvor vi er opptatt av at vi skal bruke kompetansen som er innenfor norske havnæringer og offshorenæringer, til også å bygge nye næringer knyttet til offshore vind og hydrogen, bruke fangst- og lagringskapasiteten og evnen vår til å få til den omstillingen. Dette er kunnskap som jeg opplever at folk der ute i verden er opptatt av og kan bruke. Hvis vi kan utvikle klimaløsninger i Norge for

å få ned norske utslipp, følger vi våre forpliktelser, men i tillegg kan det være av en slik betydning at land i utvikling kan ta i bruk den teknologien og unngå å gå inn i det fossile sporet. Vietnam hadde en høydelegasjon i Oslo i forrige uke. Skal de velge kullkraftverk for sin framtid, eller skal de gå for de fornybare kildene, satse på det? De søker mot Norge og veldig mye av den kompetansen vi har. Her gir vi bidrag til vår egen omstilling, og vi bruker den kompetansen til også å støtte andre land. Det tror jeg kommer til å bli en viktig oppgave for oss på klimakonferansen i dagene som kommer.

Kirsti Bergstø (SV) [10:44:32]: SV snakker ikke om noen sluttdato for olje. Vi snakker om en grønn og rettferdig omstilling som kan sikre at industriarbeidere går tørrskodd over i et nytt skifte, fra fossilt til fornybart. Det er underlig at statsministeren ikke har merket seg det, etter flere år med budsjettforhandlinger der vi nettopp har drevet fram det.

Jeg registrerer at skogsatsingen trekkes fram, som jo viser sist Norge spilte en virkelig viktig rolle i klimaforhandlingene – i 2007, da finansminister Kristin Halvorsen fikk Jens Stoltenberg med på å bruke 3 mrd. kr årlig på å bevare regnskog. Noe sånt trengs igjen. Vi trenger noen store grep, noen løft, som gjør at vi tar ledertrøyen på i de internasjonale klimaforhandlingene, for vi så i september, da FNs generalsekretær inviterte til et toppmøte om klima, at Norge ikke var på talerlisten, fordi vi ikke hadde noen egne offensive grep for utslipp. Hva er det nye, offensive grepet i dag?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:45:34]: Det er flere. Jeg tror at kanskje det aller viktigste er å få fortgang i satsingen på fornybar energi, at stater velger det. Vi har i vårt statsbudsjett nå en første ordning hvor staten, Norge, er inne med sin kredittverdighet og garanterer for lån til fornybar energi i utviklingsland. Det blir lagt merke til i andre land. Hvis andre store land velger samme vei, er det av stor betydning.

Vi har bidratt med økt klimafinansiering. Vi får håpe at dette klimafondet på hundre milliarder, som kommer fra Parisavtalen, nå ser dagens lys for alvor, og at vi får rike land til å bidra. Det vi gjør innenfor skog, får nå en ekstra impuls av at Brasil virkelig leverer på skog. Indonesia gjør det, Colombia gjør det. At vi har fått ny president i Brasil, bidrar til det. At vi er valgt til å sitte i forhandlingsledelsen på denne klimakonferansen gjennom vår utenriksminister, er et uttrykk for at Norge kommer til å bidra med flere løft i en konferanse som skal bli så vellykket som mulig.

Kirsti Bergstø (SV) [10:46:40]: Det er fristende å spørre om de garantiene egentlig er på plass.

Jeg registrerer at statsministeren velger å si at det er fornybar energi – uten å kunne lede an i en omstilling som verden trenger nå. Vi kunne valgt å si at vi ikke ønsker å lete etter mer olje og gass. Vi har fått veldig mange rapporter den siste tiden. Regjeringens egen klimareport kommer med klare anbefalinger om dette. Vi har hørt fra Det internasjonale energibyrådet at det ikke holder å tro på lavere etterspørsel, man må også gjøre noe med produksjonen for framtiden, med utvinningstempoet. Da er det fristende å spørre når regjeringen egentlig skal ta Alvoret inn over seg og ta de faglig tunge rådene inn over seg knyttet til oljepolitikken. Jeg registrerer bare at de har valgt å ha med Equinor til forhandlingene for første gang.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:47:42]: Jeg er veldig glad for at Equinor er med, og at næringslivet er med, for det er disse aktørene som bør være med på disse konferansene og se hvilke muligheter og hvilket ansvar vi har. Det tror jeg er klokt.

IEA var i Norge i forrige uke. I de møtene jeg hadde med dem, sa de at den måten Norge nå innretter sin politikk på – med stor satsing på fangst og lagring og at vi stort sett leter i felt som allerede er utviklet, og i nærheten av dem – er godt i samsvar med det Europa trenger. Det understrekes fra IEA at det var veldig bra at Norge hadde evnen og anledningen til å øke gassproduksjonen da krisen rammet etter krigsutbruddet i Ukraina. Det er denne veien vi ønsker å gå.

Nå får vi diskusjoner om hydrogen. Kan norsk gass, med rensing, bidra til at hydrogen kan bli et nytt alternativ i Europa til transport og til industri? På dette og mange flere områder tror jeg Norge med sin kompetanse som olje- og gassnasjon har mulighet til også å bli en ledende aktør innenfor det fornybare, som vi nå er på full fart inn i.

Kirsti Bergstø (SV) [10:48:39]: Statsministeren er godt kjent med SVs rolle som pådriver for hydrogen, men samfunnet trenger både omstilling fra fossilt til fornybart og også omfordeling. Det handler om å tette gapet mellom dem som har mest, og dem som har minst.

Jeg åpnet med å vise til at det er veldig utfordrende tider nå med økte priser, høyere regninger og en rentepolitikk som også går så hardt ut over økonomien at jeg frykter for arbeidsløshet. Jeg registrerer at regjeringen mener at Norges Bank skal få styre pengepolitikken uten politisk innblanding. Da er det fristende å spørre om statsministeren kan fortelle om regjeringens plan for ikke bare å trygge folk gjennom dyrtiden og sikre kjøpekraften, men også sørge for at folk får beholde jobben når renten øker.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:49:29]: Jeg har tidligere vært inne på at det er tre ting som må fungere sammen for at vi skal få prisene og rentene ned. Det ene er en ansvarlig styring fra regjering og storting i budsjettpolitikken. Det mener jeg at vi har levert sammen med SV, og det håper jeg vi kan fortsette med. Det andre er Norges Banks oppdrag med å sette renten, hvor de skal legge vekt på å få prisene ned, men også legge vekt på at vi har aktivitet i økonomien og folk i arbeid. Det tredje er ansvarlige parter som forhandler i lønnsoppgjørene – en god norsk tradisjon med frontfaget. De tre virker sammen. Det er den veien vi må gå.

Hvis vi kan nå det vi nå har innen rekkevidde, at prisstigningen demper seg, og at rentene går ned, skal vi komme gjennom dette på en god måte. Men nå, når vi er nær, er det som tøffest, for nå biter rentene inn i husholdningenes hverdagsøkonomi. Det er vi fullt klar over, og derfor må vi ha en lang rekke andre ordninger også for å støtte folk som er særlig utsatt i denne vanskelige tiden.

Kirsti Bergstø (SV) [10:50:29]: For SV er også det å sikre sysselsetting ansvarlig styring, og der ser vi at det kan være i konflikt med å la renten gå opp. Vi vet at dyrtiden har bitt seg fast. Nå gruer mange seg til jul – 600 000 melder UNICEF om. Det var omtrent like mange i fjor, og det viser jo at grepene for å bøte på høye priser ikke nødvendigvis har hatt det utslaget som er nødvendig for dem som trenger det mest. Vi ser at det er veldig tøft for både aleneforsørgere, enslige og folk med lave ytelser, samtidig som det er strammere for mennesker med helt vanlige lån og helt vanlige inntekter. Da vil jeg stille et åpent spørsmål: Hva mener statsministeren skal til for at færre gruer seg til jul neste år, når vi ser at det er like mange i år som i fjor som går en fin tid med vonde tanker i møte?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:51:30]: Først vil jeg bare igjen understreke at vi så langt har klart å komme gjennom denne tiden med lav ledighet. Vi har lave ledighet nå enn under alle årene med den forrige regjeringen. Det at vi har klart å holde lav ledighet i en tid hvor rentene har økt og prisene har økt, mener jeg er veldig viktig å holde fast ved. Så skal vi følge nøye med. Er det tegn til at denne ledigheten øker på en urovekkende måte, har vi muligheter til å sette inn tiltak.

Vi kan jo diskutere grunnene til at folk gruer seg til jul, men det skal jeg ikke åpne for nå. Jeg er opptatt av at de høye prisene vi har hatt, og rentene vi har hatt, treffer hele folket bredt. Derfor er den viktigste innsatsen vi kan ha nå, som jeg har sagt flere ganger, å få prisene ned og rentene ned, slik at vi får en økonomi vi klarer å bære. På den veien tror jeg vi skal ha en sterk velferdsstat, som jeg er helt sikker på at SV og regjeringen er enige om skal

styrkes. Vi snakker nå om hvordan vi skal kunne sikre det for 2024, slik at det kan ledsage priser som vi kan leve med, og renter som vi kan leve med.

Presidenten [10:52:33]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:52:51]: Statsministeren sa at han var opptatt av at vi skulle få en myk landing etter krevende tider. Så er det noen som virkelig har fått en krasjlanding nå, ikke neste år. Det er barn og unge spesielt, og det er i tillegg eldre. Det er akkurat de samme som betalte den største prisen under pandemien, med utenforskap og ensomhet, som betaler den største prisen nå. Det er ikke dem vi tenker skal sysselsettes. Barn og unge skal leke og ikke jobbe, og eldre har jobbet.

Det er ikke lenger mat å dele ut til matkøene, selv om køene blir lengre. Eldre skrur ned varmen og fryser nå i denne kalde perioden fordi pengene ikke strekker til.

Hva er statsministerens hilsen til både de ungene og de eldre som opplever dette nå? De vil gjerne ha en myk landing, men de har virkelig fått en krasjlanding.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:54:24]: Av de som sliter med at prisene har steget og rentene biter, er det dem representanten nå nevner, vi skal være spesielt opptatt av – eldre, barn og unge og barnefamilier. Barn og unges situasjon er veldig knyttet til foreldrenes situasjon. Er de i jobb, og hva slags inntekter har de? Hva slags økonomi kan de tilby barna? I tillegg handler det om tryggheten i skole og barnehage som de har i hverdagen.

Jeg vil si at i denne tiden kan regjeringen stå veldig trygt på at vi overfor begge disse gruppene hele veien har vært opptatt av å se deres situasjon og komme med tiltak som hjelper. Pensjonistene har nå fått et pensjonsoppgjør på 7 pst. pluss, for vi har en ny utregning av pensjon, til forskjell fra den forrige regjeringen, der de opplevde negativ kjøpekraft gjennom mange år mens vi andre hadde en positiv. Dette har hjulpet dem. Jeg har møtt pensjonister som sier at med det ekstra de får nå, blir det lettere å komme gjennom den krevende tiden.

For en lang rekke av dem som har vært sårbare og utsatte, som var fra den tiden representanten Bollestad satt i regjering, har vi altså kuttet karensåret for AAP, og vi har bedret barnetillegget for uføre for de mest utsatte.

For barnefamiliene har det vært viktig for oss å ha tiltak som hjelper økonomien deres. Vi har nevnt barnetrygden tidligere i dag. Vi har økt sosialstøtten og bo-støtten, og vi har tatt grep når det gjelder barnehager og skolefritidsordning, som går rett inn i økonomien til foreldre som har barn i oppvekst alder. Det er slik, som re-

presentanten sa, at de som var sårbare inn i pandemien, var mest sårbare under og etter, og slik er det også i denne krisen. Og særlig våre barn og unge skal vi følge med på, for en del av dem har opplevd begge deler. I sårbare ungdomsår opplevde de pandemi og skolestenging, og nå opplever de også trange økonomiske tider. Vi har fullt fokus på begge grupper.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:56:28]: Da Kristelig Folkeparti gikk ut av regjering i 2021, sank andelen fattige barn i dette landet for første gang på ti år – med 4 300 færre fattige unger fra 2020 til 2021. SSB sa at hovedårsaken til at det gikk den rette veien, var en god og solid økning av barnetrygden. Nå frykter jeg at denne trenden snur, at det er ungene som betaler prisen fordi en ikke har økt barnetrygden og prioriterer det, og at matkøene dermed blir lengre fordi mor og far ikke får endene til å møtes. Vi har mulighet mer enn noe annet land i Europa til å utgjøre en forskjell for disse ungene.

Hvorfor vil ikke regjeringen øke barnetrygden, som er et virkemiddel som virker for de ungene som trenger det aller mest?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:57:34]: Jeg vil berømme representanten Bollestad og Kristelig Folkeparti for engasjementet for barnetrygden. Det har vært en viktig del av vår samfunnsdebatt, og stønadsbeløpet har økt. Vi har også økt barnetrygden gjennom året som har vært nå, vi har det tydelig i vårt budsjett.

Vi har vært inne på tidligere i denne debatten at det er en lang rekke tiltak vi mener er viktige, og som skal nå barnefamiliene og få foreldre i jobb. Det er det aller viktigste, og at vi – som sagt – får en politikk som får prisstigningen ned og rentene ned.

Så vil jeg igjen understreke at vi tror på de brede ordningene som treffer alle barnefamilier. Alle barn i Norge er i all hovedsak i barnehage. Vi ønsker at de går i skolefritidsordning, og ikke blir stående utenfor fordi de ikke har råd til det. Det var kanskje noe av det mest opprørende man kunne se i de årene da Olaug Bollestad satt i regjering, at barn måtte gå hjem når skoleklokken slo, fordi skolefritidsordningen var for dyr. Nå er det gratis i 1. og 2. klasse, og det er viktige tiltak.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:58:41]: Regjeringen har et unikt handlingsrom i europeisk sammenheng og velger å ikke bruke det. Med den samme pengebruken som regjeringen har vi i vårt alternative budsjett økt barnetrygden, og vi har innført et fritidskort for alle de ungene som statsministeren nevner, som falt utenfor – de mellom 6 år og 18 år. Vi har økt strømstøtten for familiene, og vi har ikke minst økt pensjonen for enslige minstepensjonister. Det handler om å prioritere.

Jeg er enig i en myk landing, men jeg er ekstremt opptatt av hvorfor regjeringen ikke prioriterer å hjelpe ikke bare dem som gruer seg til jul, men dem som gruer seg til hver eneste dag. For de teller penger, panter flasker og lurer på hvordan de skal komme seg gjennom dagen.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:59:41]: Vi ser dem, vi er der for dem. Fritidskortet har jeg respekt for at var et stort engasjement for Kristelig Folkeparti. Vi tror det er andre ordninger som treffer fritidstilbudene til barna bedre. Det er å støtte idretten og de frivillige organisasjonene og gi dem denne momskompensasjonen. Det er litt teknisk, men det betyr at de som tilbyr aktiviteter til våre unge, sitter igjen med mer penger. Der skal vi være for dem.

Når det gjelder strømstøtte: Med respekt å melde, vi har utviklet en strømstøtte i Norge som er den mest omfattende i Europa. Fra denne høsten blir den enda bedre ved at den hjelper deg time for time og ikke er basert på en hel måned. På område etter område har vi kommet med tiltak som skal lette situasjonen for dem som er mest utsatt. Det er barnefamiliene, og derfor er både de målrettede ordningene og de brede velferdsordningene, som barnehage og skolefritidsordning, så viktige. Der kunne jeg ønske et litt sterkere engasjement også fra Kristelig Folkeparti.

Presidenten [11:00:38]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [11:00:56]: Det er godt og kaldt ute og rekordtidleg start på skisesongen i Oslo-marka. Men globalt går vi mot eit rekordvarmt år, og temperaturrekordar vert slegne måned for måned.

Eg vil tilbake til klimatoppmøtet som eg skjønner at statsministeren reiser til i morgon. Eg vil starte med å seie at det er bra at statsministeren deltar der sjølv, i lag med andre medlemmer av regjeringa. Det framstår litt meir uklart kva sluttresultat ein ønskjer å oppnå.

På toppmøtet i Glasgow for to år sidan var det ein viktig prosess og eit viktig vedtak rundt å få til ei nedfasing av den mest forureinande fossile energikjelda, nemleg kolkraft. No er det mange som jobbar for offensive formuleringar rundt nedfasing av annan fossil energi òg.

Noreg har i mange år vore eit aktivt medlem av den internasjonale høgambisjonen for klima, som jobbar for at verdssamfunnet skal skjerpe inn klimapolitikken. Noreg har late vere å skrive under dei fem siste fråsegnene frå den koalisjonen. Det dei har til felles, er at dei nett opp tek til orde for at vi no må begynne å fase ut fossil energi.

I og med at regjeringa sitt mantra, iallfall her heime, er å utvikle og ikkje avvike oljenæringa, er det nærliggjande å tenkje seg at det er grunnen til at vi no har slutta å signere fråsegner frå denne globalt viktige klimakoalisjonen. Med det stiller vi oss altså på sida til Saudi-Arabia, Russland og andre oljeproduserande land som ikkje ønskjer den typen formuleringar vedtekne på klimatoppmøtet.

Eg vil gjerne spørje statsministeren om han kan greie ut kva som er Noreg si grunngeving for at vi har slutta å stille oss bak fråsegnene frå høgambisjonskoalisjonen for klima, og meiner han at det er med på å styrkje Noreg sitt klimatruverd inn mot desse toppmøta?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:02:55]: Det er ikke erklæringene man undertegner fra år til år som avgjør dette, det er politikken man fører. Vi er av den oppfatning at skal vi klare å få til overgangen fra fossil til fornybar energi, må vi unngå at vi kutter ned fossil energi før det kommer fornybar opp.

Trenger vi et eksempel fra moderne tid for å se hva det kan føre til, kan man se på Europa de siste årene. Der bygget man ned kjernekraft, og man bygget ned kullkraft. Begge deler kunne man forstå, men man var veldig ensidig avhengig av russisk gass, og man klarte ikke å bygge opp fornybar energi. Da russisk gass begynte å utebli, var Europa i krise. Det har Norge vært med på å avhjelpe fordi vi har kunnet øke gasseksporten til Europa. Det kan vi holde på et høyt nivå noen år til, men ikke veldig mange år til.

Nå kommer det en kraftfull satsing på fornybar kraft i Europa. Norge er med på det, og vi skal være med på det videre framover. Tilsvarende gjelder også internasjonalt. Vi hadde IEA i Oslo i forrige uke. Når de deler informasjonen sin om at en til to milliarder mennesker, kanskje flere, ikke har noe tilgang på kraft og elektrisitet, er spørsmålet: Hvilken vei går de? Da er vi opptatt av forpliktende satsinger på klimatoppmøtet i Dubai for å få i gang fornybar energisatsing. Vi har konkrete initiativer på det. Når det gjelder batterisatsing i land som har voksende økonomier, er det å investere i store batterier for fornybar kraft i disse landene mye dyrere enn i vår del av verden. Vi må få de prisene ned gjennom samordnede kjøp osv.

Vi er i en fase hvor vi kommer til å fase ut fossil energi. Det må skje i et forsvarlig tempo, og det må skje på en rettferdig måte. Fra norsk side er vi opptatt av at det også skal skje parallelt med at vi kan bygge opp det fornybare, at vi kan lykkes med fangst og lagring av CO₂, at vi kan være ledende på hydrogen. Det er forpliktelsene Norge skal stå ved, og det er det vi har med oss når vi reiser til Dubai.

Sveinung Rotevatn (V) [11:04:52]: Den budskapet fra det internasjonale klimabyrået som statsministeren

smart nok ikkje nemner, som dei også gjentok i Oslo, og som dei har sagt i nokre år no, er at det allereie er funne meir enn nok fossile ressursar til å sprengje karbonbudsjetta og ikkje nå måla i Parisavtalen. Det er det same som også det internasjonale klimapanelet seier.

Difor er den relevante diskusjonen: Skal vi då fortsetje å leite og finne endå fleire uoppdaga ressursar, eller skal vi konsentrere oss om det som allereie er utvikla? Eg meiner at svaret må vere det siste, og det er også budskapet frå Klimautvalget 2050, som kom med si utgreiing for kort tid sidan. Dei sa at Noreg no må leggje ein plan for slutfasen av produksjonen på norsk sokkel, konsentrere leiting rundt etablert infrastruktur og ikkje opne nye område for olje- og gassutvinning. Statsministeren sitt svar på det var at vi ikkje kjem til å stoppe utviklinga av norsk sokkel.

Då er spørsmålet: Er det rådet som statsministeren også vil gje til andre land i Dubai, at dei må fortsetje å leite og fortsetje å finne endå meir?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:05:58]: Den dagen denne rapporten kom, sa jeg at vi ikke har lagt en plan mot 2050, slik denne rapporten skriver, men vi har en plan for at vi skal nå våre klimamål. Og når vi sier «utvikle, ikke avvike», betyr jo ikke det at vi skal fortsette på norsk sokkel slik vi gjorde på 1970-tallet, 1980-tallet og 1990-tallet og fram til i dag. Utvikling på norsk sokkel betyr bl.a. Hywind Tampen, som leverer havvind til å drive oljeplattformer. Utvikling på norsk sokkel betyr elektrifisering av plattformer som kutter utslipp i stort monn. Utvikling på norsk sokkel betyr at vi nå gir tillatelser til fangst og lagring av CO₂, vi gir tillatelser til å bore brønner i Nordsjøen, ikke for å lete etter olje, men for å deponere gass. Det er utvikling, og det bygger på den kompetansen vi allerede har. Så det er en plan for den slutfasen.

Dette utvalget sier også: leting i nærheten av eksisterende områder. Vel, det er stort sett den veien det går også i Norge. Det er ikke åpnet store nye områder, slik det ble tidligere. Så får vi se på utviklingen framover, men jeg tror det er i den retningen også industrien trekker, og da utvikler vi, vi avviker ikke.

Sveinung Rotevatn (V) [11:07:05]: Viss statsministeren meiner det han no seier, burde det vere uproblematisk her og no å forplikte seg til at vi ikkje skal opne nye område for olje- og gassutvikling, men at vi skal fortsetje med nettopp den aktiviteten han sjølv peika på at er den fornuftige, og gjere dette rundt eksisterande infrastruktur. Men eg mistenkjer at det vil ikkje statsministeren seie, og det er fordi politikken til Arbeidarpartiet, i motsetnad til det han nettopp sa, er den same som på 1970-talet, nemleg at viss det er interesse for å opne nye område, ja, då gjer vi det. Dette er noko

som heile verda må ta inn over seg inn mot klimatoppmøtet, og det gjeld sjølv sagt ikkje berre Noreg.

Då er vi tilbake til det første spørsmålet mitt, og det er: Når det no er koalisjonar av land som ønskjer meir offensive formuleringar rundt nettopp det å seie at vi må klare å fase ut dette, kvifor kan ikkje då Noreg signere på dei fråsegnene? Før leia Noreg høge ambisjonar for klima og deltok på desse initiativa, og no gjer vi ikkje det lenger. Er det slik at det er utvikle-og-ikkje-avvikle-ma-traet som no forhindrar oss frå å ta den typen leiarrolle?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:08:07]: Jeg må være helt ærlig og si at jeg ikke har tenkt at lederrollen for Norge er de uttalelsene vi signerer. Det er veldig mange av dem. Vi kommer til disse konferansene med en egen forpliktelse som gjelder metan, noe som gjelder kull, og en rekke andre områder. Norge er til stede. Det er det vi gjør, som teller. Det vi kommer til dette klimatoppmøtet med, er alt fra kreditter for fornybarsatsing, den store skogsatsingen, grønn skipsfart osv., og vi skal lede forhandlingene om statenes forpliktelser til videre utslippskutt. Det er det som teller.

Jeg er av den oppfatning at når vi ser på utvikling knyttet til norsk produksjon på sokkelen, har de altså – til sammenligning med alle andre land – de laveste utslippene, og vi ønsker å få dem enda lenger ned. Så jeg tror at Venstres oppskrift med at vi skal stoppe med leting, stoppe med utvikling, er et feil signal til en annen del av denne industrien, som da kommer til å øke. Vi må kunne være til stede som en ansvarlig energinasjon med lave utslipp, på veien mot null, og samtidig satse på kraftfull fornybarsatsing.

Sveinung Rotevatn (V) [11:09:13]: Ein annan ting som er viktig for å få suksess på desse klimatoppmøta, er å byggje tillit mellom utviklingsland og industrialiserte land, tillit overfor det globale sør, og då står ofte klimafinansiering i fokus. Eg vil også stille eit spørsmål om det. Inn mot dette toppmøtet har det kome eit initiativ frå 25 tidlegare regjeringssjefar, med Gordon Brown og Ban Ki-moon i spissen, som har utfordra nettopp dei petroleumsproduserande landa – som i fjor fekk firedobla inntektene sine i forhold til før på grunn av høge petroleumsprisar – om å gå i front for å bidra med meir pengar til å fylle på dette taps- og skadefondet, som er veldig viktig for å byggje tillit. Forslaget går ut på at ein bidrar med 3 pst. av den ekstraordinære profitten til det initiativet.

Då er spørsmålet: Er det noko Noreg er oppe for?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:10:13]: For to år siden, rett etter at vi tok over, var det klimatoppmøte i Glasgow. Dit reiste denne nye regjeringen med løfte om å doble klimafinansieringen fra norsk side. Vi satte mål

om å nå det innen 2026, og vi kan nå reise til Dubai og si at vi har nådd det målet. Norge har vært solid og forutsigbart og har overoppfylt de målene.

Så har vi jobbet med å få framdrift i arbeidet med tap og skade. De signalene vi har nå, inn mot Dubai, er at forhandlingene om at det fondet kan få en innretning som gjør det mulig å fylle på det, altså mulig for et land å gå inn og se at dette er en anvendelig mekanisme, peker i rett retning. Norge skal fortsette å være med på de forhandlingene, og vi skal også se på hvordan vi kan bidra til det.

Når det gjelder initiativet fra de 25 tidligere regjeringssjefene, merker jeg meg det, men det er altså ikke et løfte vi kommer til å ha med til Dubai, i tråd med de forventningene.

Presidenten [11:11:07]: Vi går videre til siste hovedspørsmål.

Tage Pettersen (H) [11:11:18]: Snart vil flertallet av oss feire jul i trygge omgivelser med familie og venner – og noen barn vil feire jul i fosterhjem, andre vil feire jul på en barnevernsinstitusjon, og mange av dem igjen på en privat institusjon.

Helt siden utviklingen av privat barnevern startet med barne- og familieminister Matz Sandman fra Arbeiderpartiet, og det som ble kalt mappebarna på begynnelsen av 1990-tallet, har private barnevernsaktører vært et viktig tilbud over hele landet. Venstresiden har de siste årene derimot gjort det til en paradegren å angripe private velferdstilbydere. I regjeringsplattformen står det at regjeringen gradvis skal fase ut store kommersielle aktører fra barnevernet. Regjeringen har nedsatt avkommersialiseringsutvalget, som skal utrede hvordan private velferdstilbydere kan fases ut. I budsjettenigheten mellom regjeringen og SV i fjor besluttet de å legge fram en plan for å fase ut store kommersielle aktører fra barnevernet, og i siste reviderte budsjett kunne vi se den såkalte planen. I budsjett etter budsjett brukes det nå enorme pengesummer på dette ideologiske prosjektet.

Vi står i en kamp for å bevare den norske velferdsmodellen. Mange av de viktigste velferdstjenestene var opprinnelig initiativer fra private og ideelle aktører som det offentlige gradvis har tatt mer og mer ansvar for. Den norske velferdsmodellen har historisk sett bestått av et godt samarbeid mellom det offentlige og private og ideelle aktører. I dag er det offentlige bærebjelken, også der private og ideelle aktører er tilbydere, gjennom offentlig finansiering og regulering. Dette er en velferdsmodell der vi tar i bruk alle de gode kreftene. Høyre vil utvikle denne modellen videre, ikke avvike den.

Er statsministeren enig i at barns beste alltid skal være det som kommer først, uavhengig av om det er det offent-

lige, de ideelle eller de private som tilbyr disse barnevernstjenestene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:13:13]: Representanten har rett i at den historiske utviklingen i Norge er at mange slike initiativ har begynt i det private og blant de ideelle, og etter hvert har fellesskapet ved staten og kommunene kommet inn og tatt ansvar.

Jeg mener hensynet til barnas omsorg og beskyttelse og dermed kvaliteten på tilbudet alltid skal komme først. Det må ligge klart. I dag er vi avhengige av at private, ofte kommersielle, aktører har tilbud til de barna som har de mest sammensatte behovene og er mest sårbare. Dette mener jeg er en situasjon som ikke er god og ikke bør vare. Ingen andre sektorer har innrettet seg slik, med en sånn type avhengighet. Vi mener at statlige institusjoner bør styrkes for å kunne ta vare på barna med de største utfordringene, og dette mener jeg er en faglig vurdering som denne salen egentlig har sluttet seg til tidligere. Også velferdstjenesteutvalget var tydelig på at det bør være en høy terskel for bruk av private kommersielle aktører overfor særlig utsatte brukere. Der kan det være stor kompleksitet og risiko, man må utøve myndighet, og da er dette alvorlige saker som vi bør ha ordentlige rammer for.

Dette er ikke noe vi kan gjøre i en håndvending. Vi er opptatt av at det skal skje på en god måte. Vi vil styrke det statlige tilbudet, og så ønsker vi å øke bruken av ideelle aktører, som har en mer etablert rolle i vårt helse- og velferdssystem og samarbeider godt med kommuner og stat. Vi har foreslått å bruke 70 mill. kr mer til å etablere flere statlige og ideelle plasser og bygge om og rehabilitere eksisterende statlige institusjonsbygg. Det er viktig for å nå disse målene. Derfor er det tydelig at vi også framover kommer til å ha behov for andre, private aktører framover. Men vi tror på dette for tryggheten for disse barna, i en kompleks og veldig vanskelig og utsatt situasjon. Også når det gjelder fosterhjemmene, som representanten nevner, er det behov for å gjøre flere grep for å sikre det tilbudet rundt om i kommunene – jeg hører nå om en del kommuner som rett og slett ikke har noe tilbud, på grunn av komplekse sammenhenger. Det må vi ta tak i og rette opp.

Tage Pettersen (H) [11:15:14]: Regjeringen har så langt, med det siste budsjettet, brukt 290 mill. kr på å fase ut disse kommersielle aktørene. Men politikken virker jo ikke, vi opplever ofte å ikke få akutt plasser til barn og ungdom som trenger det.

– Siden i sommer har vi hatt fem brudd på bistandsplikten, der det lengste pågikk i ti dager, sier barnevernslederen i Færder til Tønsberg Blad. Barnevernledernet i Vestfold skriver i et brev til KS at man mangler fosterhjem, beredskapshjem og alle kategorier institu-

sjonsplasser for barn og ungdom. Barnevern over hele landet rapporterer at det er mangel på kapasitet og fleksibilitet, og at Bufetat ofte bryter bistandsplikten. Kommunene blir stående med barn og ungdom som ikke kan være hjemme, men som de heller ikke kan gi gode tiltak.

Er statsministeren enig i at vi står i en – la oss kalle det – nasjonal barnevernskrise? Hva tenker han om at private kommersielle aktører i dag har ledige plasser, samtidig som sårbare barn venter på hjelp – sett i perspektiv også av det statsministeren svarte på mitt første spørsmål?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:16:16]: Jeg tror at hvis vi skal legge vekt på kvalitet til de mest utsatte barna, vil vi fortsatt trenge de private. Jeg tror vi trenger å styrke det statlige tilbudet. Når det gjelder disse bruddene på ulike regler, som representanten viser til: Svaret på det kan ikke bare være å si at da går vi til de kommersielle aktørene og lar dem løse det. Jeg tror denne overgangen kommer til å ta tid. Vi ønsker å styrke og ruste opp det statlige barnevernet, også samarbeidet med de ideelle. Som sagt kommer dette til å måtte ta noe tid, og da får vi ha et godt samarbeid underveis med andre aktører.

Jeg er opptatt av å si at alle som jobber i denne sektoren, enten det er i privat, ideell eller statlig sektor, er folk som går på jobb for å gjøre en veldig god jobb. Jeg vil anerkjenne det. De er viktige for disse utsatte barna. Som sagt tror vi at for å styrke tilbudet i disse veldig krevende og komplekse situasjonene, trenger vi å styrke det statlige barnevernet.

Tage Pettersen (H) [11:17:09]: Disse sårbare barna har ikke denne tiden, og når det gjelder regjeringens mål om å kvitte seg med de private, viser det seg gang på gang at man må krype til korset. Som nevnt har man på tre år brukt 290 mill. kr på å fase ut de private, og anslaget på en full utfasing er 700 mill. kr per år. I sommer inviterte barneministeren de private til det hun kalte en dugnad for å dekke den akutte etterspørselen etter fosterhjem og barneverns plasser, og nå rett før jul ber regjeringen om en ekstrabevilgning på 371 mill. kr til kjøp av private barnevernstjenester fordi de ikke klarer å håndtere behovet innenfor det statlige barnevernet. Det nytter ikke å være imot private mandag til fredag, og så be dem stille opp på dugnad lørdag og søndag. Hvordan kan statsministeren forsvare denne uforutsigbarheten og mene at dette er til beste for de sårbare unge – og den beste bruken av det offentlige midler?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:18:04]: Jeg ønsker stabilitet og trygghet for disse barna. De kommersielle har i dag om lag 32 pst. av institusjonstilbudet, og

de ideelle har rundt 26 pst. Det er inngått avtale med de ideelle om flere plasser, og vi ønsker å gå i den retningen. Men jeg er helt åpen på at dette ikke handler om å krype til korset, det handler om å få mer stabilitet i disse tjenestene, mindre avhengighet av kommersielle tilbud, bl.a. fordi vi mener kompleksiteten og situasjonen for disse barna krever det. Men det krever et samspill mellom ulike aktører, og det samspillet har regjeringen til hensikt å sikre og ta på det aller største alvor.

Igjen: Dette er ikke gjort gjennom ett budsjett eller ett grep. Dialogen med de ulike aktørene kommer også barne- og familieministeren og regjeringen til å videreføre.

Tage Pettersen (H) [11:18:50]: Om man kryper til korset, eller om politikken ikke virker, er for så vidt ikke det relevante. Store deler av venstresiden, også i statsministerens eget parti, sparer ikke på det retoriske kruttet når man kaster karakteristikker etter private aktører som bidrar med kapasitet, mangfold, valgfrihet og innovasjon i dag. Jeg tror ikke den negative retorikken er mye til hjelp f.eks. de gangene lederen av barnevernsvakten i Vestfold må innlosjere ungdom i krise på sofaen på pauserommet fordi det ikke er andre tilbud å oppdrive. Konsekvensene av regjeringens politikk i dag er jo nettopp at sårbar ungdom må akutt plasseres på sofaen på pauserommet på barnevernsvakten i Tønsberg.

Jeg legger merke til at næringsministeren sier at han skal snakke penere om næringslivet og mindre om velferdsprofitører. Det er flott, men det beste er jo om ord og handling følger hverandre. Hva mener statsministeren man må gjøre for å snu situasjonen i barnevernstjenestene, som vi nå har snakket om? Og hva er statsministerens budskap til disse ungdommene som eventuelt må tilbringe deler av førjulstiden på en sofa på et pauserom fordi det ikke er andre tilbud å oppdrive?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:19:54]: Jeg sier ikke ett stygt ord om noen av dem som jobber i sektoren. Jeg sier nettopp at de som jobber der, har jeg grunn til å tro jobber der med stort engasjement for de sårbare barna, for å gi dem den tjenesten. Vi ønsker at den tjenesten skal være av høy kvalitet, og at den skal være i tråd med det vi har vært enige om i denne sal. Da tror vi at i en situasjon hvor nærmere 60 pst. er kommersielle og ideelle, er det en gal kombinasjon. Vi trenger å styrke det statlige barnevernet. Det er vårt poeng. Da handler det om å ramme dette inn både i lov og regler og i bevilgninger. Så håper jeg at vi da kan si til ungene våre, de mest utsatte, at de skal bli tatt godt vare på, være trygge og møte trygge voksne. Trygge voksne skal også ha en økonomisk situasjon og et regelverk som gjør at de kan gjøre jobben sin overfor disse ungdommene våre, som vi er opptatt av å gi trygghet inn mot jul og hele året.

Presidenten [11:20:42]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:20:44]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:20:45]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Marius Arion Nilsen til finansministeren, er overført til næringsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet blir etter anmodning fra næringsministeren flyttet og besvart før spørsmål 6, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmålene 8, 9 og 10, fra henholdsvis representantene Kirsti Bergstø, Stine Westrum og Ingrid Fiskaa, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Spørsmål 13, fra representanten Bård Hoksrud til helse- og omsorgsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmålene 16 og 17, fra henholdsvis representantene Andreas Sjalg Unneland og Birgit Oline Kjerstad til justis- og beredskapsministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av justis- og beredskapsministeren, som er bortreist. Spørsmålene blir etter anmodning fra utviklingsministeren flyttet og besvart etter spørsmål 10, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 21, fra representanten Margret Hagerup til kunnskapsministeren, er trukket tilbake.

Presidenten [11:20:52]: Spørsmål 1 vil bli behandlet senere i spørretimen.

Spørsmål 2

Fra representanten Kari Elisabeth Kaski til finansministeren:

««Don't Buy into Occupation Report», som en koalisjon av 24 organisasjoner står bak, blant andre LO og Norsk Folkehjelp i Norge, viser at Statens pensjonsfond utland har investert 13,9 milliarder dollar i selskaper som bidrar til Israels folkerettsstridige okkupasjon av Palestina. Av finansinstitusjonene som er undersøkt, er SPU den største investoren i selskaper som er involvert i ulovlige bosettinger.

Vil regjeringen vurdere og ta initiativ til at SPU ikke skal være investert i selskaper som bidrar til folkerettsstridig okkupasjon?»

Spørsmål 3

Fra representanten Marie Sneve Martinussen til finansministeren:

«Oljefondet har investert i 66 selskaper som gjennom sin virksomhet støtter opp under og tjener på de ulovlige israelske bosettingene på okkupert palestinsk område og okkupasjonsøkonomien ellers, ifølge Norsk Folkehjelp og Fagforbundet. Oljefondet har tidligere ekskludert selskaper som har drevet forretningsvirksomhet på okkupert land.

Eier oljefondet i dag selskaper som er involvert i den ulovlige okkupasjonen, og vil statsråden i så fall ta initiativ til at oljefondet ekskluderer selskapene fra fondet?»

Presidenten [11:22:14]: Siden spørsmålsstillerne ikke er til stede, vil disse spørsmålene falle bort.

Vi går til spørsmål 8.

Spørsmål 8

Presidenten [11:22:16]: Dette spørsmålet, fra representanten Kirsti Bergstø til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Kathy Lie.

Kathy Lie (SV) [11:22:31]: Noen er til stede. Spørsmålet lyder:

«Israels grufulle krig mot Gaza har rettet verdens øyne mot et folk som i årtier har vært undertrykt og diskriminert. Blokade, okkupasjon, trakassering, vilkårlig fengsling, vold og drap er snarere normalen enn unntaket for det palestinske folk. I altfor lang tid har verdenssamfunnet lukket øynene, og den internasjonale tilstedeværelsen har blitt svekket snarere enn styrket de siste årene.

Er utenriksministeren – altså utviklingsministeren – «enig i at den internasjonale tilstedeværelsen i palestinske områder bør økes?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [11:23:16]: Regjeringen mener det er viktig at Norge og det internasjonale samfunnet følger nøye med på utviklingen i den israelsk-palestinske konflikten både gjennom besøk til og tilstedeværelse i Israel og Palestina, og regjeringen er opptatt av at representanter for regjeringen besøker regionen. Den forrige utenriksministeren besøkte Israel og Palestina senest i september, og jeg vet at nåværende utenriksminister planlegger et besøk til Israel og Palestina i nær framtid.

Norge har et representasjonskontor i Al Ram, som har som hovedoppgave å følge utviklingen på palestinsk side og ivareta Norges bilaterale forhold til den palestin-

ske selvstyremyndigheten. Norge har også flere andre utenriksstasjoner i Midtøsten, som følger den israelsk-palestinske konflikten meget tett.

Regjeringen er bekymret for rapporter om at det har blitt vanskeligere for FNs ansatte å reise til Palestina og utføre sitt mandat de senere årene. Dette har vi tatt opp med Israel. Jeg mener også at internasjonale hjelpeorganisasjoner må få uhindret tilgang, slik at de kan gi nødvendig nødhjelp til sivilbefolkningen som lider på Gaza.

Norge har i mange tiår hatt et særlig engasjement for denne konflikten. Vi fortsetter å ha kontakt med partene, med regionale aktører og andre land for å bidra til å få partene tilbake til forhandlingsbordet. Det finnes ingen militær løsning på denne konflikten.

Kathy Lie (SV) [11:24:56]: Netanyahu har uttrykt at Israel skal ta over sikkerhetsansvaret i Gaza når krigen er slutt. En ny okkupasjon av Gaza vil være katastrofal for lokalbefolkningen og et klart brudd med folkeretten, men etter 7. oktober er det vanskelig å se for seg at den sikkerhetspolitiske situasjonen skal fortsette som før. SV mener FN må inn med fredsbevarende styrker når en permanent våpenhvile er inngått, og vi mener at dette må komme raskt på plass. Derfor må arbeidet i FN startes nå. Grunnen må forberedes. Jeg lurer på om regjeringen vil arbeide aktivt for å få med andre land og stille med økonomiske og menneskelige ressurser til en fredsbevarende styrke på grensen mellom Gazastripen og Israel.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [11:25:42]: Jeg er enig med representanten i at situasjonen er dramatisk endret etter de siste ukenes eskalering, og mange parter, inklusiv FN, er nok i villrede om hva som er den riktige veien framover. Akkurat nå står vi i en akutt situasjon. Forslagene som representanten nevner, diskuteres, men det er for tidlig å si hva som vil være den hensiktsmessige veien videre. Det jeg kan si, er at Norge står i en unik situasjon gjennom å lede AHLC, altså givergruppen for Palestina. Dette er det eneste forumet hvor Israel og Palestina sitter rundt samme bord, og slik sett kan Norge spille en viktig rolle i å få dette politiske sporet tilbake.

Kathy Lie (SV) [11:26:35]: Volden på Vestbredden har økt dramatisk, og over 200 palestinere er drept siden 7. oktober. Til tross for eller kanskje på grunn av at situasjonen har blitt stadig farligere, har den internasjonale tilstedeværelsen mer eller mindre blitt borte. Internasjonal tilstedeværelse reduserer omfanget av vold og menneskerettighetsbrudd fordi øyne ser og rapporterer ut. Norge var til stede på Vestbredden med observatørstyrker inntil 2021. Det jeg lurer på, er om regjeringen vil arbeide for å gjenopprette en slik tilstedeværelse.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [11:27:12]: Det er åpenbart behov for vestlig tilstedeværelse på Vestbredden, og vi deler representantens uro over situasjonen på Vestbredden. Risikoen for eskalering er akutt, og i alle våre diplomatiske samtaler understreker vi behovet for at likesinnede land med Norge nå både opprettholder bidrag til den palestinske selvstyremyndigheten og også holder et tett blikk på situasjonen på Vestbredden, slik at dette ikke eskaleres. Hvorvidt veien videre innebærer fysisk tilstedeværelse gjennom observatørstyrker, må vi komme tilbake til.

Presidenten [11:27:59]: Da går vi til spørsmål 4.

Spørsmål 4

Mimir Kristjánsson (R) [11:28:18]: «Pensjonsreformen gjør at pensjonene kuttes, i takt med at gjennomsnittlig levealder øker. Partiene bak reformen har argumentert med at folk kan utligne kuttene ved å stå lenger i jobb. Uføre rammes også av kuttene, selv om de har en medisinsk diagnose og vedtak fra Nav på at de ikke klarer å jobbe. For mange friske er det vanskelig å stå i jobb til de er over 70 år, og for uføre er det i hvert fall helt umulig å jobbe seg til å få samme pensjonsnivå som folk fikk før.

Vil statsråden foreslå at uføre skal skjermes for pensjonskutt?»

Statsråd Tonje Brenna [11:29:03]: Det vil statsråden.

Mimir Kristjánsson (R) [11:29:07]: Takk for det, jeg rakk ikke engang å drikke vann.

I det pensjonsutvalget har lagt fram, er det en flertalls- og en mindretallsinnstilling. Veldig enkelt forklart kan man si at det ene er en halv skjerming, og det andre er en hel skjerming. Det handler om både hvor lang pensjonsopptjening uføre skal ha, og i hvilken grad de skal skjermes for såkalt levealdersjustering. Spørsmålet er da om regjeringen vil gå inn for full pakke, eller om regjeringen vil gå inn for halv skjerming, slik som flertallet i pensjonsutvalget ønsker.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Tonje Brenna [11:29:45]: Det er mye å glede seg til om dagen – i natt kom det godt med snø, det er snart jul, og om ikke lang tid kommer jeg altså til å legge fram en stortingsmelding for Stortinget om pensjon. Jeg tror representanten sammen med mye annet er nødt til å glede seg til det. Men jeg kan si såpass at jeg deler resonnementet til representanten knyttet til at

når flere av oss skal stå lenger i jobb, må vi også justere systemet, slik at den som ikke kan velge det, ikke taper på det. I dag er det slik at over tid øker avstanden mellom arbeidsføre og uføre ganske markant med det systemet vi har. Dersom vi legger opp til at flere skal jobbe lenger, vil avstanden bli større. Det handler om både skjerming av uføre, i hvilken grad man kompenserer for at en ikke kan velge å stå lenger i jobb, og hvordan vi regulerer de grunnleggende ytelsene, slik at pensjonsopptjeningen også blir god for dem som ikke kan tjene gjennom arbeid. Begge deler kommer jeg til å komme tilbake til – jeg gleder meg til å legge fram meldingen for Stortinget.

Mimir Kristjánsson (R) [11:30:47]: Jeg gleder meg også til å få den meldingen. Grunnen til at jeg spør om dette, er at det har vært noen lekkasjer fra den meldingen allerede, bl.a. at regjeringen går inn for å øke pensjonsalderen, så den biten er allerede tatt ut. Da er det interessant å vite hva man gjør for å skjerme også, men jeg forstår at her må man smøre seg med tålmodighet. Det var jeg aldri særlig god til – jeg var en som pakket opp gavene mine før jul, og pakket papiret på igjen.

Er statsråden enig i logikken som ligger bak dette spørsmålet, at uføre ikke skal bli rammet av levealdersjustering? Altså: Hva tenker statsråden om de effektene som levealdersjustering har for dem som rent beviselig med diagnose og vedtak fra Nav ikke har mulighet til å stå lenger i jobb? Er ikke det noe som tilsvarende en full skjerming?

Statsråd Tonje Brenna [11:31:40]: Statsråden deler logikken representanten peker på, nemlig at når vi ber flere om å stå lenger i arbeid, må vi gjøre noe for dem som ikke kan velge det. Så er det, som representanten selv sier, slik at pensjonsutvalget har pekt på ulike varianter av skjerming. Jeg tror jeg gir representanten litt for lite å glede seg til framover hvis jeg allerede nå avslører i hvilken grad og hvor mye skjerming vi kommer til å legge opp til. Men jeg er enig i at vi må gjøre mer for å sørge for at de som ikke kan tjene opp mer pensjon ved å stå i arbeid, f.eks. hvis man er på uføretrygd, likevel har en rimelig opptjening.

Spørsmål 5

Hege Bae Nyholt (R) [11:32:42]: «29. november er FNs internasjonale solidaritetsdag for det palestinske folk. Israels okkupasjon har i 75 år belastet det palestinske sivilsamfunnet gjennom å ødelegge infrastruktur, institusjoner og arbeidsforhold, blant annet ved å raide og terrorstemple sivile menneskerettsorganisasjoner som Al-Haq. Norge har i flere tiår vært en viktig støtte-

spiller for å bidra til at palestinerne kan bygge opp sitt sivilsamfunn.

Hva tenker statsråden om at en rekke institusjoner i Palestina igjen er ødelagt som et resultat av den massive bombingene av Gaza?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [11:33:18]: Det er riktig som representanten sier, at Norge over lang tid har bidratt med betydelige midler for å styrke palestinsk sivilsamfunn og institusjoner samt for å bedre tilgangen til grunnleggende tjenestetilbud for befolkningen, herunder innen utdanning og helse. Vårt hovedanliggende har vært å bedre palestinerne levevilkår og forbedre rammebetingelsene for en tostatsløsning.

Det er ingen tvil om at de enorme ødeleggelsene i Gaza etterlater dype sår, ikke bare materielt, men først og fremst i form av tapte og ødelagte menneskeliv. De omfattende skadene på bygninger og infrastruktur vil det ta mange år å bygge opp igjen. Krigen er en tragedie.

Vårt fokus er i første omgang å hindre ytterligere eskalering og ytterligere ødeleggelse samt bidra til å hjelpe de enorme humanitære behovene. Vi er tydelige i vårt budskap om at det kun er en politisk løsning på konflikten, og at israelere og palestinere skal kunne leve side om side etter dette.

Hege Bae Nyholt (R) [11:34:23]: Flere europeiske land har i den siste tiden suspendert støtte til palestinske sivilsamfunnsorganisasjoner. Vi hører også organisasjoner som forteller at de opplever at donorer følger med på uttalelser på sosiale medier fra enkeltindivider for videre å suspendere finansieringen. Det er også kjent at rommet for propalestinske ytringer i Europa er under press. Det gjelder både demonstrasjoner og enkeltindivider.

Har Norge, som jo er leder av giverlandsgruppen, dialog med giverland som har suspendert finansieringen til sivilsamfunnsorganisasjoner i Palestina, om å gjenoppta en slik støtte?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [11:34:59]: Norge har opprettholdt sin støtte til sivilsamfunnsorganisasjoner i Palestina. Sivilsamfunnsorganisasjonene der er helt avgjørende ikke bare som tjenesteleverandører, men som en grunnleggende infrastruktur for samfunnsbygging og framtidig demokratibyging i Palestina.

Jeg kan bekrefte at Norge er aktive opp mot likesinnede land når det gjelder støtte til sivilsamfunnsorganisasjoner, men også i den generelle diskusjonen om å være en langsiktig støttespiller for palestinske selvstyremyndigheter i tiden som kommer.

Hege Bae Nyholt (R) [11:35:43]: I budsjettet for Utenriksdepartementet, på side 115, finner vi arven etter Fremskrittspartiet. Der heter det:

«Bekjempelse av diskriminering, hatefulle ytringer og antisemittisme er viktige prinsipper for det norske engasjementet. Norsk bistand til Palestina går ikke til palestinske fanger i israelske fengsler. Organisasjoner med hovedformål om å boikotte, desinvestere og sanksjonere (BDS) mottar heller ikke norsk bistand.»

Her settes det likhetstegn mellom å bekjempe antisemittisme på den ene siden og å hjelpe palestinske barn helt nede i 13-årsalderen i israelske fengsler på den andre. Dessuten handler det om å støtte opp om den norske fagbevegelsen, den israelske fagbevegelsen og det palestinske sivilsamfunnets krav om boikott. Dette er en enormt uheldig sammenblanding.

Hvorfor går regjeringen god for Israels påstand om at små barn er terrorister, og at boikott av en okkupantmakt som begår grove brudd på folkeretten og ikke retter seg etter resolusjoner fra FNs sikkerhetsråd, er antisemittisme?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [11:36:44]: Jeg skal unnlate å kommentere de koblingene som representanten gjør her. Jeg kan bare bekrefte at regjeringen er svært opptatt av langsiktig støtte til sivilsamfunnsbygging i Palestina.

Det er viktig at vi sikrer legitimiteten til den støtten som gis for å kunne operere konstruktivt i den politiske samtalen vi er avhengig av for å finne en langsiktig løsning på denne konflikten. Og som representanten påpeker: Som leder av giverlandsgruppen, AHLC, er Norge i en unik posisjon fordi vi da leder et forum hvor både Israel og Palestina er til stede, det eneste forumet i sitt slag hvor de møtes. Det å sikre legitimiteten til hvordan pengene brukes for å bygge det palestinske samfunnet er viktig for Norge.

Presidenten [11:37:38]: Vi går tilbake til spørsmål 1.

Spørsmål 1

Presidenten [11:37:43]: Dette spørsmålet, fra representanten Marius Arion Nilsen til finansministeren, er overført til næringsministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra næringsministeren flyttes og besvares det før spørsmål 6, som skal besvares av samme statsråd.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:37:56]: «REC Solar legger ned sin norske virksomhet, og 100 ansatte mister jobben. Alcoa på Lista vurderer å stenge ned alumini-

umsverket og med det 270 arbeidsplasser. Produksjonen ved verket er allerede redusert med 1/3 på grunn av vedvarende høye strømpriser, og med regjeringens videre svekkelse av CO₂-kompensasjonsordningen ser industrien mørkt på framtiden.

Går det mot avvikling av over 100 års industrieventyr i Norge, stilltiende akseptert av en regjering med momant fokus kun på nye «grønne satsinger» med subsidiebehov?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:38:33]: Takk for spørsmålet. Svaret er klart og entydig nei. Vi skal ha mer industri i Norge, ikke mindre, og jeg er glad for å se at det aldri har vært investert mer i norsk industri enn det som gjøres nå. Det er en positiv utvikling som vi håper kan fortsette.

Det er helt riktig at vedvarende høye og ikke minst veldig varierende strømpriser har vært krevende for store deler av næringslivet vårt. Det gjelder industrien, det gjelder de små bedriftene og de mellomstore og de store bedriftene. Regjeringens mål er helt klart: Tilgangen på ren og rimelig fornybar energi skal være et konkurransefortrinn for norske virksomheter og norske husholdninger, slik det har vært i hundre år. Derfor har vi også lagt fram en lang rekke tiltak, både en midlertidig energitilskuddsordning for bedriftene og en lånegarantiordning for strømintensive foretak, og vi har tatt et strukturelt grep i markedet og fått på plass fastprisavtalene som innebærer at små, mellomstore og store bedrifter som ønsker mer forutsigbarhet gjennom høsten og nå, har kunnet tegne fastprisavtaler i Sør-Norge til om lag 60 øre.

Regjeringen foreslår i budsjettet for 2024 en økning i kvoteprisløvet fra 200 kr til 375 kr i CO₂-kompensasjonsordningen. Det betyr at vi i forslaget til statsbudsjett bevilger 8,8 mrd. kr til ordningen, og det er en økning fra i år på 1,7 mrd. kr, altså fra 6,4 mrd. kr til 8,8 mrd. kr. Det betyr at bedriftene som er i denne ordningen, vil få mer i CO₂-kompensasjon neste år enn de noen gang har fått tidligere, selv med regjeringens foreslåtte kvoteprisgulv.

Det er også viktig med forutsigbarhet, og det er viktig med gode rammebetingelser. Regjeringen er svært opptatt av å finne en langsiktig og god løsning, sammen med industrien, om hvordan vi kan innrette CO₂-kompensasjonsordningen så den er bærekraftig over tid, både for industrien og for staten. Vi vil gjerne fortsette å ha dialog om dette og ikke minst ta industrien på alvor når industrien sier at den gjerne ser for seg at vi kan bruke denne CO₂-kompensasjonsordningen mer aktivt til faktisk å gjennomføre tiltak som bidrar til utslippskutt og energieffektivisering.

Jeg tror representanten og jeg deler et sterkt engasjement for norsk industri, og det vil jeg gjerne også gi

ros til representanten for å ta opp. Jeg tror også vi er enige om at det er viktig at vi har en bred næringspolitikk som bygger opp under all verdiskaping i Norge, og det er nettopp også hovedformålet med næringspolitikken: å fremme høyest mulig samlet verdiskaping i økonomien på en bærekraftig måte. Skal industrien og resten av næringslivet lykkes i framtiden, er det viktig at vi går inn i den grønne og digitale omstillingen, simpelthen fordi det er der kundene vil etterspørre produkter og tjenester framover.

Norsk næringsliv og norsk industri er allerede verdensledende på det vi driver med. La oss sammen jobbe for at vi kan beholde konkurransefortrinnene, styrke dem og fortsatt være en industristormakt i en grønn framtid.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:41:39]: Jeg takker for svaret, og jeg vil gjengjelde statsrådens hyggelige ord. Han står på for industrien og næringslivet. Likevel savner jeg søkelyset på det eksisterende – jeg føler at det primært fokuseres på nye, grønne satsinger, men der har man et behov for innsatsfaktorene som de eksisterende bringer til torgs. Det er problematisk når Norge er et høykostland, når vi har ca. 40 pst. høyere kostnader per ansatt målt mot gjennomsnittet i EU, og når vi får europeiske strømpriser med en CO₂-komponent på toppen. Det er det vi får nå: Prissmitten fra Europa, hvor man har CO₂-avgift på toppen av kull og gass, gjør at dette blir meget utfordrende i Norge.

Hvordan kan da regjeringen forsvare å videre svekke CO₂-kompensasjonsordningen med 2,4 mrd. kr? Selv om man har økt, øker man den ikke tilstrekkelig, og det i en slik situasjon som vi nå opplever.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:42:44]: Bevilningene til ordningen øker jo med 1,7 mrd. kr, så det har altså aldri vært investert mer i CO₂-kompensasjon enn nå. CO₂-kompensasjon er en viktig ordning for å unngå karbonlekkasje, altså at norsk høyproduktiv, høykonkurransekraftig grønn industri flagger ut til land som har dårligere utslippskrav enn det vi har i Norge. Det er grunnen til at Arbeiderpartiet og Senterpartiet forrige gang vi var i regjering, etablerte CO₂-kompensasjonsordningen, og vi vil også være CO₂-kompensasjonsordningens varmeste forsvarere.

Likevel må vi også ta inn over oss at kostnadene til ordningen har eksplodert. Til neste år bevilger vi like mye penger til CO₂-kompensasjonsordningen på ett år som den har kostet alle de andre årene før til sammen, og det er altså tiltak som skal finansieres over statsbudsjettet i en tid da vi må prioritere, i en tid da vi jobber febrilsk med å få ned inflasjonen, i en tid da det er mange i vårt samfunn som opplever dyrtid. Da vi må ha en rettferdig politikk. Vi må ivareta helheten i statsbudsjettet,

og derfor mener vi det har vært nødvendig å gjøre noen justeringer for å få denne ordningen mer bærekraftig.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:43:48]: Karbonlekasjer er jo det vi opplever nå. REC Solar legger ned, Kina får fullstendig hegemoni på silisium- og solcelleproduksjon, og Vesten mister tilgang på viktige komponenter i det grønne skiftet. Det er det vi kan risikere å se på flere områder hvis vi har en politikk med høye CO₂-avgifter. Nå får vi også vedvarende høye strømpriser fra kontinentet, og vi kan risikere at mange flagger ut, fra både Norge og Europa. Alcoa gikk ut med en advarsel om at de vurderer å stenge ned hele aluminiumsverket på Lista, og skulle advarselen fra Alcoa ende med nedleggelse, gjelder det 270 ansatte i Farsund – og i Farsund kommune bor det om lag 10 000 innbyggere. En bedrift med tilsvarende betydning i Kristiansand ville hatt rundt 3 000 ansatte, og i Oslo ville det ha tilsvart 17 000 ansatte. Hvordan kan regjeringen da forsvare en politikk som medfører en utarming av distriktene og (presidenten klubber) potensiell nedleggelse av ... (Presidenten avbryter.)

Presidenten [11:44:54]: Taletiden er ute. Statsråd Vestre.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:44:56]: Det er i så fall bekymringsfullt, og jeg håper at eieren av den bedriften det blir vist til, også ser alle fordelene med å investere i Norge. Det er riktig som representanten påpeker, at vi har et høyere lønnsnivå enn mange andre land – det er også fordi vi har skapt verdens beste velferdssamfunn – men vi er da pinadø konkurransedyktige. Vi får mer ut av hver arbeidstime enn stort sett alle andre land rundt oss. Vi har fortsatt mulighet til å tegne langsiktige og gode fastprisavtaler og industrikraftavtaler. Vi jobber for å produsere mer fornybar kraft, og derfor hadde jeg også håpet at Fremskrittspartiet ville være med på den store havvindsatsingen. Dette er grønne elektroner vi skal ha inn til norsk industri for å sørge for at vi har nok kraft, men også en vedvarende kraftbalanse som gjør at vi kan presse europeiske priser dit de hører hjemme, og det er i Europa.

Så er det den samlede næringspolitikken som avgjør hvorvidt vi lykkes, og jeg er glad for at det nå er «all time high» investeringsrekord, men det er ikke noen garanti for at det fortsetter. Derfor må vi følge godt med og føre en god og forutsigbar næringspolitikk.

Presidenten [11:46:00]: Vi går til spørsmål 6.

Spørsmål 6

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:46:17]: «I sitt svar på mitt skriftlige spørsmål den 15. november slår næringsministeren fast at han forventer «at alle selskapene der staten er eier ikke bare følger gjeldende lover og regler, men også utøver forsvarlige aktsomhetsvurderinger, også med tanke på humanitærretten».

Kan statsråden bekrefte at dette er i samsvar med de anbefalinger som følger av både FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs internasjonale retningslinjer for ansvarlig næringsliv?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:46:57]: Takk for et viktig spørsmål. Det korte svaret er ja: Forventningene som ligger til grunn i dagens eierskapsmelding, og som Stortinget har sluttet seg til, bygger på disse internasjonale rammeverkene. Så har det vært viktig for regjeringen å tydeliggjøre at aktsomhetsvurderinger knyttet til humanitærretten er en del av de forventningene vi har til selskapenes arbeid med aktsomhetsvurderinger dersom selskapene opererer i, handler med eller har forretningsforbindelser tilknyttet konfliktområder. Ja, det er kanskje spesielt viktig at en gjennomfører gode aktsomhetsvurderinger da. Og i eierskapsmeldingen står det:

«Aktsomhetsvurderinger gjennomføres i tråd med FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs aktsomhetsveileder.»

Så presiserer vi videre i meldingen at forventningene om at selskapene respekterer menneskerettighetene «innebærer at selskapet arbeider i tråd med FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP), ILOs kjernekonvensjoner og relevante kapitler i OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper».

Dette med humanitærretten har vært viktig for meg å ha med i meldingen, så jeg tillater meg å bli litt mer detaljert der. Respekt for humanitærretten er i UNGP omtalt under prinsipp 12, hvor det er klargjort at selskaper i situasjoner med væpnet konflikt i tillegg til å respektere grunnleggende menneskerettigheter bør respektere standarder i humanitærretten. Humanitærretten er omtalt i kommentar 45 til menneskerettighetskapittelet i OECDs retningslinjer, og eierskapsmeldingen har referanse til akkurat denne kommentaren.

Videre er det i eierskapsmeldingen referert til FNs veiledning for aktsomhetsvurderinger i konfliktområder, som per nå framstår som den mest anerkjente veiledningen på akkurat dette området. Så ja, jeg kan bekrefte at det er et samsvar her.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:48:49]: Det er veldig bra, og eg tenkjer at vi da er veldig på linje i kva som skal liggje til grunn.

Da blir spørsmålet oppfølginga av dette. Vi har hatt diskusjonar i denne salen tidlegare, der eg har uttrykt bekymring og også vore kritisk til kapasiteten, eller evna, til staten til å følge opp sitt eige eigarskap. Vi har knesett nokre viktige, avgjerande prinsipp, men ein er ikkje alltid like flink til å følge det opp i det vidare arbeidet. Eg tenkjer at dette er eit godt eksempel på det, der eg ønskjer å vite litt meir om kva statsråden meiner ein skal gjere, og korleis ein kan forhindre at dette skjer igjen. Og blir det utvikla nye metodar som gjer at vi i mykje større grad ikkje kjem i etterkant, men at ein rett og slett berre får stoppa at det skjer?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:49:53]: Det er litt uklart hvilken situasjon representanten henviser til, men jeg kan jo redegjøre kort for hvordan vi generelt jobber med alle selskaper når det gjelder forventninger i eierskapsmeldingen, og det er at vi er tydelige på de forventningene i eierdialogen. Denne regjeringen har levert en eierskapsmelding til Stortinget, som et bredt flertall i Stortinget har sluttet seg til, der vi har økt antallet forventninger, og vi har tydeliggjort dem. De er betydelig mer ambisiøse, spesielt på forhold som handler om bærekraft. Da mener jeg bærekraft i bred forstand, både miljømessig bærekraft, klima, vitenskapsbaserte klimamål, men også sosial bærekraft, retten til fagorganisering, å oppfordre ansatte i egne selskaper til å fagorganisere seg, menneskerettigheter, humanitærrett, folkerett, det at man ikke bare skal drive god butikk, men drive butikk på en ordentlig måte. Dette har vært tydeliggjort for alle selskapene.

Så har avdelingen hos oss regelmessig dialog med selskapene, hvor ulike temaer tas opp. I forbindelse med den situasjonen som nå har vært i Midtøsten, hvis det er det representanten sikter til, har jeg forsikret meg om at aktsomhet har vært nevnt spesielt der.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:50:59]: Ja, og det er veldig bra. I den situasjonen vi står i nå, er det fare for at det kan skje, at norske våpenleveransar hamner i ein situasjon dei ikkje skal. Det er slik at Nammo har dotterfabrikkar i USA som er interessante for Israel å handle frå, og da er jo spørsmålet: Har statsråden, eller eventuelt departementet, på nokon som helst måte forsikra seg om – spesielt i den situasjonen vi står i nå – at dette ikkje bryt med dei prinsippa vi har for sal av våpen?

Presidenten [11:51:48]: Presidenten må minne om at all tale i denne sal skal rettes via presidenten.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:51:51]: La meg bare være helt tydelig på at det ikke er solgt våpen fra Norge til Israel, og våpenproduksjonen i Norge er nøye regulert, bl.a. av norsk eksportkontroll. Det har både utenriksministeren og jeg redegjort for i Stortinget før.

Så er det riktig at Nammo, som er delvis eid av den norske stat – 50 pst. av den norske stat, 50 pst. av finske Patria – har datterselskap i USA som produserer våpen, og de er regulert av amerikansk eksportkontroll. Vi har ingen mulighet til å påvirke andre lands eksportkontroll. Men det vi har mulighet til, og som jeg mener vi har en plikt til som deleier av dette selskapet, er å forsikre oss om at selskapet gjør aktsomhetsvurderinger. Det er spesielt viktig i en situasjon som dette, og det har jeg forsikret meg om at selskapet gjør, også i lys av den forferdelige konflikten og de grusomme bildene vi får, og det som nå utspiller seg i Gaza. Jeg forventer at alle selskapene følger opp dette på en aktiv og god måte.

Spørsmål 7

Tobias Drevland Lund (R) [11:53:09]: «Onsdag i forrige uke kom nyheten om at REC Solar legger ned i Norge. 100 ansatte på Herøya og i Kristiansand mister jobben. Arbeidsplasser, teknologi og kompetanse som er viktig for Norge og den grønne omstillingen, kan gå tapt. Dette forsvinner fort til Kina. Regjeringens Grønt industriøft fremhever solindustrien, men er lite konkret, bortsett fra å gi tilgang til eksisterende virkemidler, vurdere EU-samarbeid og vise til at det kan komme en strategi om ett år.

Hvilke raske grep tar regjeringen for å redde kompetanse og arbeidsplasser i norsk solindustri?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:53:52]: Jeg vil takke representanten for et viktig spørsmål. Den beslutningen som er tatt, beklager jeg. Jeg synes det er leit, og ikke minst tenker jeg på de ansatte og deres familier som nå går en usikker tid i møte. Jeg synes det er et trist paradoks at vi i en verden som trenger byggesteiner til det grønne skiftet, i et Europa som er så tydelig på at en skal bli mindre avhengig av kinesiske leverandører, og med verdensledende kompetanse i Norge, som vi har brukt tiår på å bygge opp, likevel er i en situasjon der solindustrien vår sliter. Det er et paradoks.

Jeg skal være så ærlig og si at jeg ikke har svaret på hvordan vi skal håndtere dette på kort sikt, annet enn at vi må bidra med de virkemidlene vi kan, og så må vi jobbe sammen med våre samarbeidspartnere i Europa for å håndtere dette.

Solindustrien er viktig for både klimapolitikken, industripolitikken og geo- og sikkerhetspolitikken. Derfor har vi lagt inn solenergi som ett av ni satsingsområder i

regjeringens grønne industriløft og foreslått tiltak også for solindustrien. Det som gjør det spesielt krevende for solindustrien nå, er ikke først og fremst rammevilkårene hjemme, men det er at konkurransen har blitt veldig vanskelig. Det er hovedsakelig på grunn av at prisene på solpaneler i Europa har kollapset. De har kollapset fordi kinesiske paneler er blitt stengt ute fra det amerikanske markedet, bl.a. begrunnet i sikkerhetspolitikk, og da bokstavelig talt er rutet til og har flommet over i Europa. Det gjør at det er store lagre i Europa, og det gjør selvfølgelig også at prisene faller.

Det må vi være ærlige om, for det er ting vi ikke rår over i Norge. Derfor er jeg så opptatt av at vi må forsøke å finne en felleseuropeisk løsning på dette. EU-kommisjonen har vært veldig tydelig på at en ønsker produksjonskapasitet på sol i Europa.

Norge er vel nå snart det eneste landet, tror jeg, utenfor Kina som faktisk produserer bl.a. wafere til solcellepaneler. Vi har en verdensledende silisiumproduksjon, som representanten tar opp. Min kommunikasjon og dialog og samarbeidet med både EU-kommisjonen og med europeiske land handler om at Europa må forplikte seg til å kjøpe europeisk. Det nytter ikke bare å snakke om europeisk og norsk produksjon i festtaler hvis en faktisk ikke bidrar til at det er et marked der.

Vi har styrket kapitalvirkemidlene denne høsten med 15 mrd. kr. Det er til det grønne industriløftet, og det betyr at det både er låneordninger, egenkapitalordninger, garantiordninger og tilskuddsordninger som nå er tilgjengelige for solindustri som ønsker å satse. Jeg håper vi vil se mer optimisme i denne industrien framover, for det er en industri som både Norge, Europa og verden trenger, og den bør skje i Norge.

Tobias Drevland Lund (R) [11:56:55]: Jeg takker statsråden for svaret. Det er mange ting vi ikke rår over, men jeg vil snakke litt om ting vi kan rår over.

Statsråden er inne på noen virkemidler, som han trekker opp her. Problemet er at hovedlinjene likevel virker litt som å være fra NRK-serien Makta, hvor det er kanskje, kanskje ikke, og hvor det er ulike forbehold som tas. Hvis disse rammebetingelsene til en veldig viktig industri først og fremst er gode ord og formuleringene i veikartet for grønt industriløft i Norge – samtidig som man har en industri i Kina på offensiven, og også USA har veldig gode rammevilkår for den samme solindustrien, gjennom Inflation Reduction Act – virker det, med det bakteppet, ganske vanskelig å mobilisere nok privat kapital, som statsråden er veldig opptatt av og snakker mye om.

Derfor er Rødt av den oppfatning at staten burde gå aktivt inn i solindustrien nå og kjøpe seg opp i det som ligner et konkursbo i REC. Hva tenker statsråden om en eventuell styrket statlig innsats inn mot solenergi?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:58:01]: Det er en av grunnene til at vi i to år i regjering nå har styrket Nysnø Klimainvesteringer med 3 mrd. kr. Det er altså tre ganger høyere tilføring av kapital enn den forrige regjeringen tilførte, hvert eneste år. Nysnø er nå en hovedeier i NorSun, som også er solprodusent i Årdal i Norge. Vi bruker også Siva som virkemiddel, vi bruker Innovasjon Norge som virkemiddel, og vi bruker Eksporthfinansiering Norge som virkemiddel. Jeg vil ikke på noen som helst måte utelukke at dette kan være aktuelt også for REC Solar.

Så får vi se. Jeg har vært i Mumbai og møtt eieren til REC Solar, Reliance Group. Jeg snakket med dem bokstavelig talt på innpust og utpust om hvorfor de bør satse i Norge. Jeg forklarte dem i detalj om fastprisavtalene og om industrikraftavtalene. Jeg vet at selskapet har hatt tilbud om å tegne industrikraftavtaler på et gunstig nivå – det har eierne fra India valgt å ikke gjøre. Nå er maskinene i Norge, utstyret er i Norge, og jeg håper det er noen som kan ta over dette. Da har vi en aktiv næringspolitikk og mange verktøy i verktøykassen som kan være aktuelle å bruke.

Tobias Drevland Lund (R) [11:59:05]: Jeg er glad for at statsråden to ganger på rad ikke har utelukket det jeg kommer med i denne salen. Det er veldig bra.

I motsetning til f.eks. batterieventyret i Mo i Rana, som vi alle vet hvordan har gått, er dette moden teknologi, og statsråden peker på at vi allerede har produksjonen på plass. Vi har komparative fortrinn i utgangspunktet gjennom lav strømpris – vi har i hvert fall hatt det – og i motsetning til private selskaper vil det ikke være samme insentiver til å flagge ut hvis man f.eks. går tyngre inn fra statens side.

Hvis Norge og EU har en reell intensjon om å bli mindre avhengig av Kina på solceller og silisium, bør også staten være villig til å gå inn og bygge denne solcelleindustrien. Nå hører jeg at statsråden ikke utelukker f.eks. å se på et mer aktivt statlig eierskap, men det konkrete spørsmålet, og det som også veldig mange av disse menneskene som nå er redd for arbeidsplassen sin, lurer på, er: Vil statsråden også vurdere å gå inn i REC Solar for å sikre disse viktige arbeidsplassene i fremtiden?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:00:08]: Jeg forstår det spørsmålet godt, men problemstillingen er en helt annen. Det hjelper ikke om staten eier REC Solar hvis det ikke er et marked for europeiskprodusert i Europa. Problemet nå er ikke konkurransebetingelsene i Norge. Problemet er at Kina har oversvømt det europeiske markedet med veldig kraftig subsidierte paneler, noe som gjør at det er store lagre, og det er ikke rom for mer. Det er problemet. Det er altså et etterspørselsdrevet problem. Det løser vi ikke med mer eller mindre statlig

eierskap. Det må vi løse europeisk gjennom at Europa forplikter seg til å bygge opp denne verdikjeden i Norge. Det opplever jeg at Europa er opptatt av. Det nevnte eksempelet NorSun i Årdal fikk 600 mill. kr i tilskudd fra EUs innovasjonsfond senest i sommer. Dette er en del av Europas arbeid. Så håper jeg det går fortere, og vi skal gjøre alt vi kan for å trygge norske arbeidsplasser og skape nye arbeidsplasser også i solindustrien.

Spørsmål 9

Presidenten [12:01:15]: Dette spørsmålet, fra representanten Stine Westrum til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren.

Stine Westrum (R) [12:01:29]: «Mener regjeringen at Israel har et særlig ansvar for gjenoppbygging av sivil infrastruktur på Gazastripen, og i så fall, hvordan vil regjeringen sørge for at Israel også blir holdt økonomisk ansvarlig for sine ødeleggelser der?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [12:01:50]: Jeg vil få starte mitt svar med å understreke at Israel hadde og har rett til å forsvare seg mot Hamas' grusomme terrorangrep den 7. oktober. Samtidig må selvforsvarshandlinger være nødvendige, proporsjonale og i tråd med humanitærretten. Med de enorme ødeleggelserne vi ser i Gaza, er det vanskelig å komme til noen annen konklusjon enn at partene ikke har gjort nok for å beskytte sivile.

En dag vil denne krigen være over, og da vil det israelske og det palestinske folk måtte finne en måte å leve sammen på på nytt. Regjeringen mener det vil være i Israels egen interesse å bidra til gjenoppbyggingen av sivil infrastruktur i Gaza. Et ødelagt Gaza der palestinerne ikke har noen framtidsutsikter og mulighet for å leve et anstendig liv, vil være et arnested for ekstremisme, og det vil utgjøre en fortsatt sikkerhetsrisiko for Israel.

Stine Westrum (R) [12:02:50]: Enhver dom starter med etterforskning. Flere land har sendt oppfordring til Den internasjonale straffedomstolen om å etterforske mulige krigsforbrytelser i de palestinske områdene. I Dagbladet kan vi lese at Utenriksdepartementet ikke har noen planer om å sende en sånn statspartshenvendelse fra Norge, selv om vi var blant de 38 landene som gjorde det rett etter Russlands forbrytelser i Ukraina.

Hva er grunnen til det, når utenriksministeren gjentatte ganger har advart mot doble standarder i Vestens respons på Russland og Israel?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [12:03:30]: Som representanten kanskje er kjent med,

har justisministeren åpnet for muligheten til å bistå med kapasitet til ICCs etterforskning. Dette må imidlertid basere seg på ICCs egne behov. Det hører også til realitetene at Israel ikke har tilsluttet seg ICC, og at situasjonen derfor er noe annerledes enn i situasjonen med Ukraina. Jeg kan bekrefte at etter justisministerens utspill for noen uker siden har ICC vært i kontakt med vår ambassade i Haag, og det er dialog om saken.

Stine Westrum (R) [12:04:15]: Vil regjeringen ta initiativ til å få Israel listeført i FNs generalsekretærs årsrapport «Children and Armed Conflict», for drap, overgrep og mishandling av palestinske barn, noe som vil medføre krav om handlingsplan for å stanse slike overgrep?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [12:04:39]: Jeg er ikke kjent med den type initiativ per dags dato.

Spørsmål 10

Presidenten [12:04:47]: Dette spørsmålet, fra representanten Ingrid Fiskaa til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:05:02]: «Stortinget vedtok nyleg å be regjeringa anerkjenne Palestina som ein eigen stat på eit tidspunkt der ei anerkjening kan ha positiv innverknad på ein fredsprosess.

Kva er regjeringa sin plan for at dette kan skje, og kva for argument har utanriksministeren for at ei anerkjening kan ha positiv innverknad på ein fredsprosess?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [12:05:31]: Som representanten kjenner veldig godt til, har Norge og en bred allianse i norsk politikk over flere tiår hatt et særlig engasjement for denne konflikten. Vi snakker med partene, vi snakker med land i regionen og andre for å bidra til å få partene tilbake til forhandlingsbordet, for det finnes ingen militær løsning på denne konflikten. Den må løses politisk. Det er jeg sikker på at vi er enige om.

I likhet med de fleste andre land støtter Norge fortsatt tostatsløsningen som den eneste bærekraftige veien til fred i denne konflikten. Regjeringen ønsker og står klar til å anerkjenne en palestinsk stat når vi mener det vil bidra best mulig til en politisk løsning. Det er avgjørende for regjeringen at anerkjennelsen av Palestina spiller konstruktivt, ikke negativt, inn i en framtidig politisk prosess fram mot en endelig avtale. En slik anerkjennelse kan kun gjøres én gang, og tidspunktet for et anerkjennelsesvedtak er derfor svært viktig.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:06:37]: Eg takkar for svaret. Eg høyrer at regjeringa ikkje har ein konkret plan for å få på plass vilkåra for at ein ønskjer å anerkjenna Palestina som ein eigen stat, og kva som skal til for å få prosessen inn på det politiske sporet, som eg òg høyrer at regjeringa ønskjer. I motsetning til regjeringa meiner SV at det å anerkjenna Palestina som ein stat vil vera eit viktig steg i retning av ein politisk prosess. Har Palestina ein avklart folkerettsleg status, vil det gje dei meir tyngde i framtidige forhandlingar, og det vil vera med på å jamna ut maktubalansen mellom Israel og Palestina.

Gjeld det ein annan logikk i dette tilfellet enn på det tidspunktet Noreg anerkjente staten Israel? Då var argumentet at det ville bidra til å få i gang politiske forhandlingar.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [12:07:39]: Jeg tror ingen i dagens turbulente, uoversiktlige og tragiske situasjon har en plan for hvordan det politiske sporet skal tas framover, men alle leter desperat etter veien videre. Jeg vil understreke at regjeringen ikke anser det som hensiktsmessig å anerkjenne staten Palestina før satsen er annerledes, og det innebærer bl.a. at Palestina p.t. er en nasjon uten et territorium.

Jeg har lyst til å dra en parallell til 2014, da Sverige anerkjente Palestina. Det skapte betydelig oppmerksomhet, men det medførte på ingen måte noen positiv dynamikk med hensyn til forhandlingene mellom partene – tvert imot. Det medførte at Sverige ble satt på sidelinjen og ikke ble tilkjent et møte på utenriksministernivå med Israel før for to år siden.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:08:46]: Det høyrest ut som regjeringa no argumenterer mot å anerkjenna Palestina som stat i staden for å argumentera for, som eg oppfatar vil vera i tråd med Stortingets vedtak nyleg. I så fall skuffar det meg. Dette handlar jo ikkje om Noreg eller Sverige, som i det eksempelet. Det handlar om Palestina, og det handlar om å jamna ut maktubalansen mellom to partar. Han er veldig skeiv i dag. Det å anerkjenninga vil vera eit positivt steg i retning av å få til forhandlingar.

Eg skal gje regjeringa eit argument til for å anerkjenninga Palestina som stat og vil høyra om statsråden kan vera einig i at det er eit argument. Me treng ei uavhengig etterforsking av krigsbrottsverk i Gaza, i Israel og på Vestbreidda. ICC, Den internasjonale straffedomstolen, er klar til innsats, men blir nekta tilgang av Israel og USA, som støttar dei i det fordi Palestina ikkje er anerkjent som stat. Det er det argumentet dei brukar. Vil det ikkje vera eit positivt steg å anerkjenna Palestina også for å gje ICC tilgang?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [12:09:55]: Jeg ønsker på ingen måte å skuffe representanten, for jeg forstår hennes utålmodighet. Regjeringen er også utålmodig etter å kunne anerkjenne staten Palestina. Vi er klar til å gjøre det når situasjonen er rede. I mellomtiden er jeg opptatt av at Norge skal være i en posisjon hvor vi kan bidra til en konstruktiv dialog mellom partene, og den posisjonen mener jeg Norge har i dag.

Når det gjelder etterforskning av potensielle krigsforbrytelser, deler jeg representantens ønske om å legge til rette for at det skal skje. Palestina er tilsluttet ICC. Israel er det ikke. Meg bekjent åpnet ICC en prosess for å kunne etterforske krigsforbrytelser mellom Israel og Palestina for noen år siden, og den muligheten ligger der fortsatt.

Presidenten [12:10:53]: Vi går til spørsmål 16.

Spørsmål 16

Presidenten [12:10:55]: Dette spørsmålet, fra representanten Andreas Sjalg Unneland til justis- og beredskapsministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av justis- og beredskapsministeren, som er bortreist.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [12:11:08]: «Å holde aktører som bryter folkeretten ansvarlige er viktig for å sikre en regelstyrt verdensorden. Norge har tatt en proaktiv rolle når det gjelder å kartlegge ukrainere som kommer til Norge og gjennom å stille personell fra Kripos til disposisjon for Den internasjonale straffedomstolen (ICC).

Hva gjør regjeringen for at ICC kan etterforske, kartlegge og holde partene i konflikten mellom Palestina og Israel ansvarlige for sine krigsforbrytelser?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [12:11:43]: Jeg og hele regjeringen er svært bekymret over lidelsene som følger av konflikten i Gaza, på Vestbredden og i Israel. Det er ikke usannsynlig at det kan være begått krigsforbrytelser. Folkeretten må respekteres, noe Norge på ulike arenaer og nivåer er veldig tydelig på. I denne sammenhengen ser vi også veldig alvorlig på internasjonale forbrytelser, herunder selvsagt krigsforbrytelser, og regjeringens holdning er at disse alltid bør etterforskes. Videre skal vi legge til rette for at kompetent påtalemyndighet kan bringe saken inn for ansvarlig domstol.

Det er et generelt prinsipp i den internasjonale strafferetten at det er partene selv som har hovedansvar for å etterforske og straffeforfølge eventuelle krigsfor-

brytelser begått av egne styrker. Det er lokalt rettsapparat som har best tilgang på vitner og annet bevismateriale. Hvorvidt enkeltpersoner har begått slike forbrytelser, er et spørsmål som en kompetent domstol må ta stilling til. Den internasjonale straffedomstolen, altså ICC, har en komplementær kompetanse. Det betyr at straffbare handlinger bare kan etterforskes av ICC dersom partene mangler evne eller vilje til selv å straffefølge. ICCs hovedanklager har uttalt at han også vil etterforske mulige forbrytelser som er begått de siste ukene.

For Norge er det viktig at vi ivaretar de grunnleggende prinsippene som ICC bygger på, ikke minst domstolens og påtalemyndighetens uavhengighet. Og det er helt avgjørende for ICCs legitimitet at hovedanklageren selv får prioritere hvordan han gjennomfører sine etterforskninger, inkludert den pågående etterforskningen av situasjonen i Palestina. Det er derfor ikke aktuelt med norske tiltak som kan oppfattes å legge føringer for ICCs etterforskning. Derimot ønsker Norge å bidra til ICCs kapasitet til å gjennomføre etterforskning av mulige krigsforbrytelser i Midtøsten, slik justisministeren bl.a. uttalte i en pressemelding 23. oktober. En slik støtte, som vil kunne ligne støtten vi gir i form av etterforskere til ICCs etterforskning i Ukraina, vil nødvendigvis måtte bero på ICCs vurderinger av eget behov. Den konkrete utformingen av et bidrag vil vurderes etter at ICC har angitt sine behov.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [12:14:12]: Jeg takker for svaret fra ministeren, og det jeg stiller meg litt spørrende til, er hva regjeringen helt konkret akter å gjøre, eller om man nå passivt sitter og venter på en henvendelse fra ICC. Hvis vi sammenligner dette med Russlands ulovlige invasjon av Ukraina, var regjeringen veldig tydelig og veldig proaktiv. Man har sendt personell fra Kripos og lagd rutiner for hvordan man skulle avhøre ukrainere som kom til Norge, nettopp for å kartlegge hvilke mulige brudd man var utsatt for. Så har jeg fått et skriftlig svar fra justisministeren som sier at man gjør noe lignende nå overfor dem som kommer fra Gaza. Det er positivt. Men det jeg ønsker å utfordre regjeringen helt konkret på, er: Hva akter man å gjøre dersom man avdekker eller får informasjon fra dem som nå kommer til Norge, om at de har vært vitne til eller mulig offer for krigsforbrytelser?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [12:15:16]: Jeg oppfatter at regjeringen ved justisministeren har vært proaktiv nettopp ved det utspillet den 23. oktober, som stadfestet at vi selvfølgelig vil være innstilt på å bidra positivt. Men igjen: Dette må være basert på ICCs egne behov og ønsker, og derfor er det en pågående diskusjon. Jeg er informert om at ICC har vært i kontakt med vår ambassade i Haag om saken.

Så er det mange spor som Norge kan bidra langs. Representanten var inne på et av de kanskje mest opplagte og veldig viktige, nemlig å legge til rette for at mennesker som kan være offer for eller vitne til krigsforbrytelser i Gaza, og som nå kommer hjem fra Gaza, har en kanal for å få vitne. Derfor har Utenriksdepartementet og politiet et samarbeid for å informere hjemkomne om tipsmottak, og de tipsene vil naturligvis formidles videre til relevant myndighet.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [12:16:25]: Jeg takker igjen for ministerens svar. Jeg vil gå litt tilbake til mitt grunnleggende premiss for dette spørsmålet og viktigheten av at vi nettopp kartlegger fra norsk side, for Den internasjonale straffedomstolen får ikke tilgang til disse områdene, verken i Gaza, i Israel eller på Vestbredden. Vil ministeren på vegne av regjeringen gi en tydelig oppfordring til Israel om å slippe inn Den internasjonale straffedomstolen, slik at de kan gjennomføre de etterforskningene de ønsker å gjøre?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [12:17:07]: Det er regjeringens klare utgangspunkt at alle potensielle krigsforbrytelser må etterforskes, og vi oppfordrer alle parter til å legge til rette for at dette kan skje.

Spørsmål 17

Presidenten [12:17:22]: Dette spørsmålet, fra Birgit Oline Kjerstad til justis- og beredskapsministeren, vil også bli besvart av utviklingsministeren på vegne av justis- og beredskapsministeren.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:17:37]: «Israel har svarta på terrorangrepet den 7. oktober med ei grusom kollektiv avstraffing av heile befolkninga i Gaza. Men også den palestinske befolkninga på Vestbreidda og rundt om i Israel vert straffa for Hamas sitt brutale terrorangrep. Trakassering og vald mot palestinatar har auka i omfang, spesielt på Vestbreidda, der dei valdlege busettarane får fare fram som dei vil, utan at politiet grip inn. Over 200 palestinatar er drepne på Vestbreidda sidan den 7. oktober. Norsk-palestinatar som har søkt om familiegjenforeining, ventar på svar, og nokon har fått avslag.

Vil statsråden sørge for at det vert gjort ei ny og raske vurdering av søknadane i ljøs av den kritiske situasjonen?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [12:18:32]: Det følger av Justis- og beredskapsdepartementets instruks GI-19/2023 at Utlendingsdirektoratet skal prioritere behandlingen av allerede framsatte søk-

nader fra personer som befinner seg i Israel eller Palestina. Instruksen om prioritering gjelder derfor søkere fra både Gaza og Vestbredden.

Jeg har tillit til at UDI følger opp instruksen og sikrer rask prioritering av vedtak i de aktuelle sakene. Jeg vil imidlertid understreke at det er de alminnelige vilkårene for familieinnvandring som gjelder også for prioriterte søknader fra Gaza og Vestbredden. Søknader som prioriteres, kan også ende opp med avslag dersom vilkårene for en tillatelse ikke er oppfylt. Sikkerhets-situasjonen i hjemlandet til søkeren er altså av mindre betydning i saker om familieinnvandring. Det er derfor heller ikke slik at personer som tidligere har fått avslag, nå vil kunne få en tillatelse til familieinnvandring alene på grunn av en endret sikkerhets-situasjon i hjemlandet.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:19:34]: Eg forstår det slik at statsråden ikkje har tenkt å gjere så mykje for å endre på instruksen til Utlendingsdirektoratet.

Gaza er for tida verdas farlegaste stad for barn, og FN snakkar om eit folkemord. Meiner statsråden at situasjonen ikkje har endra seg nok til at det er logisk å vurdere søknadene om familiegjenforeining annleis når situasjonen på bakken har utvikla seg så dramatisk?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [12:20:06]: Det er ulike situasjoner på Vestbredden og Gaza. Når det gjelder Gaza, har Norge aktivt jobbet hardt for å få norske borgere ut av Gaza, og også til en viss grad personer som har tilknytning til f.eks. norske barn i Gaza. Det har vært en spesiell situasjon, men når det gjelder den pågående behandlingen av søknader om familiegjenforeining, har altså Justisdepartementet lagt inn en instruks om raskere behandling. Behandlingen vil følge de ordinære prosedyrene og reglene for familiegjenforeining.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:20:53]: Takk for svar-
et.

Den humanitære krisa i Gaza og den farlege situasjonen på Vestbreidda kan medføre at ein får fleire søknader om familiegjenforeining i vekene som kjem. Men kravet om oppmøte på visse utanlandsstasjonar gjer det vanskeleg, for ikkje å seie heilt umogleg, for mange å søkje slik gjenforeining vil krevje. Vil statsråden opne for eit unntak, slik at norske palestinarar som ynskjer å bli gjenforeint med sine kjære, kan levere inn dokument i Noreg på vegner av dei som søker?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [12:21:32]: Jeg kan svare på generelt grunnlag at vi følger situasjonen veldig tett. Vestbredden er i en prekær situasjon akkurat nå. Vi er bekymret for eskalering på Vestbredden, og derfor følger alle deler av norsk myn-

dighetsapparat dette tett. Og representantens oppfordring om å se på de praktiske ulempene ved søknader om familiegjenforeining vil også bli vurdert på hensiktsmessig måte i apparatet.

Presidenten [12:22:09]: Da kan vi takke statsråd Tvinneim for innsatsen på vegne av flere.

Vi går tilbake til spørsmål 11.

Spørsmål 11

Hårek Elvenes (H) [12:22:26]: «I avtalen om å anskaffe ammunisjon fra Nammo AS innebærer kontrakten på om lag 4,7 mrd. kr kun 75 mill. kr til investeringer i økt produksjonskapasitet. Nammo AS viser i sitt høringssvar til at «[d]et utgjør imidlertid ikke mer enn ca. 0,5 pst. av det som må investeres i artilleriproduksjon. Og størrelsen på det som i dag finnes av bestillinger fra norske myndigheter, gir heller ikke noe grunnlag for større investeringer».

Hvilke konkrete planer har regjeringen for å øke produksjonskapasiteten utover dagens nivå?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:23:13]: Etterspørselen etter forsvarsmateriell i den vestlige verden, og spesielt i Europa, har gått ned de siste tiårene i takt med at statene har bygget ned sine militære styrker etter den kalde krigen. Gjennom tiår med fred og stabilitet i store deler av den vestlige verden har størrelsen på nasjonenes forsvarsbudsjetter og forsvarsindustrier blitt tilpasset denne situasjonen.

Med Russlands angrep på Ukraina står vi nå derimot i et sikkerhetspolitisk veiskille der behovene våre for våpen, ammunisjon og annet forsvarsmateriell øker betydelig – både for å kunne støtte Ukraina i deres forsvarskamp, og for å styrke egen forsvarsevne og beredskap.

En opplagt konsekvens av denne situasjonen er at det er et stort potensial for forsvarsindustrien til å investere i økt produksjon for å kunne svare ut de markedsmessige mulighetene som nå er til stede. På kommersielt grunnlag ligger det til rette for investeringer i økt produksjonskapasitet, og dette skjer da også i betydelig grad. Ett eksempel på dette er Kongsbergs milliardinvesteringer i Norge i økt produksjonskapasitet for missiler og luftvern. Også Nammo investerer betydelig i Norge og i utlandet.

I tillegg til de investeringene som industrien ser kommersielt grunnlag for, kan det være behov for at myndighetene legger til rette. Et sentralt budskap fra industrien er behovet for langsiktighet og forutsigbarhet. Langsiktige og store kontrakter gir trygghet for å kunne investere i økt produksjonskapasitet.

Når det konkret gjelder Nammo, bidrar regjeringen på flere måter. Vi har tildelt Nammo den største kontrakten, et sett av kontrakter, i bedriftens historie. Totaliteten i avtaleverket har gjort at Nammo har kunngjort investeringer for flere hundre millioner kroner i forbedret maskinpark og produksjonsutstyr for produksjon av artillerigranater. Dette legger grunnlaget for økt produksjonskapasitet.

Videre bestiller vi, sammen med Sverige og Danmark, ytterligere artillerigranater fra Nammo for donasjon til Ukraina. Opplegget innebærer en reetablering av produksjonskapasitet på Raufoss og vil legge til rette for økt årlig produksjon til videre donasjoner og/eller til å dekke egne behov.

Dessuten har regjeringen tatt Norge inn i EU-programmet for å utvide produksjonskapasitet for ammunisjon, sprengstoff og missiler, ASAP. Dette gir industrien muligheten til å søke om støtte til å utvide sin kapasitet. Regjeringen har varslet at vi vil medfinansiere norske prosjekter i ASAP med inntil 500 mill. kr. Dersom norske aktører får full uttelling gjennom ASAP, kan det generere investeringer i norsk produksjonskapasitet i milliardklassen. Hvilke prosjekter som mottar støtte, vil bli klart i februar. Nammo er blant de bedriftene som kan være godt posisjonert til å få uttelling i ASAP.

Hårek Elvenes (H) [12:26:01]: Problemet er jo at det er et gap mellom det behovet som Nammo har påpekt. De har indikert et investeringsbehov på ca. 15–20 mrd. kr for å kunne svare for sin del av den økte etterspørselen. Nammo er som kjent en av de fire største artilleriprodusentene i Europa. Ministeren viser til den EU-ordningen, og det er hyggelig at ministeren viser til EU, men utfordringen med denne ordningen er at her må Nammo konkurrere med andre bedrifter. Den har en øvre begrensning, og det er slettes ingen garanti at Nammo vil bli tildelt oppdrag gjennom denne ordningen, som for øvrig bare dekker 45 pst. av kostnaden. I høringssvaret til budsjettet skriver Nammo:

«Og størrelsen på det som i dag finnes av bestillinger fra norske myndigheter, gir heller ikke noe grunnlag for større investeringer.»

Hva er statsrådens kommentar til Nammos syn på saken?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:27:03]: Representanten viser til et stort investeringsbehov, og det er det jo, og Nammo er en viktig produsent, ikke minst av artillerigranater. Det er klart at det behovet må løses i en rekke land på en rekke produksjonsanlegg. Nammo har nærmere 30 produksjonsanlegg i et titalls land, og noe av økningen er det veldig naturlig at vi bidrar til at skjer her i Norge. Nammo investerer mye selv, og vi har som jeg viste til i mitt svar, gjennom vår kunderolle bidratt

til ytterligere investeringer i produksjonskapasitet i Norge. Vi er nå på oppløpssiden i prosessen knyttet til EU-programmet ASAP, hvor Norge deltar i tillegg til EU-landene, som da potensielt vil legge til rette for betydelige bevilgninger til økt produksjonskapasitet i norsk forsvarsindustri, herunder Nammo.

Hårek Elvenes (H) [12:28:06]: I går kom jeg tilbake fra Madrid, der parlamentarikere fra 41 land i Europa var samlet, og den røde tråden og gjennomgangsmelodien der var behovet for å få opp produksjonen særskilt av artilleriammunisjon. Så de tiltakene som ministeren her peker på, forsoner seg med respekt å melde litt smått.

Igjen til Nammos høringssvar til statsbudsjettet, der det står at bedriftene vurderer om deler av ammunisjonsproduksjonen heller bør bygges i utlandet:

«Det er mest naturlig at vi bygger kapasitet der myndighetene støtter investeringer.»

Hva er statsrådens kommentar til at Nammo på grunn av dårlige rammevilkår nå vurderer heller å bygge opp økt produksjonskapasitet i utlandet, der det kan synes som at norske myndigheters støtte til Nammo kan være den utløsende faktoren?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:29:07]: Det er naturlig at Nammo som en internasjonal bedrift utvikler sin produksjonskapasitet både i Norge og i utlandet – i en rekke andre land. Det er f.eks. inngått intensjonsavtaler knyttet til etablering av artilleriammunisjon i Tyskland, i et partnerskap der. Det er i tråd med den norske forsvarsindustrielle strategien at bedriftene ekspanderer også i utlandet. Så er vi selvsagt opptatt av hvordan vi utvikler norsk produksjonskapasitet, og da har jeg vist til en rekke tiltak for å få til det. Det virker for meg som at det er variasjoner mellom land, men at det tross alt som en hovedtilnærming er i tråd med det som er norsk politikk, at vi ikke minst bruker kunderollen vår for å legge til rette for økt produksjonskapasitet, forutsigbarhet, store ordrer. I tillegg vil bl.a. ASAP-programmet potensielt bidra med betydelig investeringsstøtte, medfinansiering. Vi har satt av nærmere 700 mill. kr til ASAP-ordningen fra norske myndigheter.

Spørsmål 12

Frank Edvard Sve (FrP) [12:30:26]: «I Aftenposten den 4. august 2023 kom avsløringa om at Tretten bru ikkje tolte meir enn si eiga vekt. Når eit punkt på ei bru som Tretten bru har ei belastning på 211 prosent, vil ho i teorien ikkje tole å halde oppe stort meir enn si eiga vekt. Vegdirektoratet fekk melding om dette i 2016 utan å handle. Det er ein svært alvorleg systemsvikt når

Vegdirektoratet og dei ansvarlege der har visst om dette utan å handle, som til slutt enda med brukollaps, der liv kunne gått tapt.

Kva har statsråden gjort for å følge opp dette?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:31:04]: Jeg ser svært alvorlig på hendelsen på Tretten bru. En bru skal på ingen måte kollapse på denne måten. Når det skjer, er det selvfølgelig en svært alvorlig hendelse, så vi er helt enige om det. Det er en hendelse som også kunne vært til fare for liv og helse, men jeg er takknemlig for at ingen ble fysisk skadd i ulykken. Bruene våre skal være trygge, og derfor er det viktig at vi kommer til bunns i hva som gikk galt før kollapsen av Tretten bru.

Statens havarikommisjon la den 15. august i år fram del 1 av sin rapport, som omhandler de tekniske forholdene bak kollapsen og de etterfølgende stengingene av tilsvarende brukonstruksjoner. Jeg er av den oppfatning at havarikommisjonen har gjort og gjør et godt og grundig arbeid. Statens vegvesen begynte umiddelbart arbeidet med å følge opp sikkerhetstilrådingene deres. Den 21. november mottok jeg og andre berørte parter tilbakemelding fra Vegvesenet om dette arbeidet. Alle eiere av trebruer på riks- og fylkesveinettet er av Vegvesenet nå oppfordret til å gjennomføre kontrollberegninger og inspeksjoner av trebruer hvor knutepunkt er utsatt for strekk. Videre er KS oppfordret til å videresende anmodningen til alle landets kommuner. I tillegg har Bane NOR og Forsvaret, som vi vet også har bygget slike bruer, fått beskjed.

Statens vegvesen har ansvar for å gjøre gode vurderinger av sikkerheten i sine prosjekter og for å ha god kultur og trygge rutiner for sikkerhet. Derfor er jeg også glad for at Statens vegvesen ved vegdirektøren har besluttet en egen ekstern gjennomgang av prosessene i Vegvesenet etter kollapsen av Perkolo bru i 2016 og fram til Tretten bru kollapset i 2022. Denne gjennomgangen pågår nå, parallelt med havarikommisjonens arbeid med del 2 av sin rapport, som også vil undersøke organisering og prosesser internt i Statens vegvesen og i fylkeskommunen.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:33:18]: Eg skal ikkje ta nokon trudelutt i dag, men spørsmålet til samferdselsministeren vert vidare: Når noko så alvorleg vert avdekt som det med Tretten bru – der det viste seg at ein heilt sidan 2016 har visst om at denne brua ikkje tolte si eiga vekt, og så ramlar brua ned – er det openbert at Statens vegvesen og Vegdirektoratet, altså storsamfunnet, har eit betydeleg ansvar når ein set lokalsamfunnet i ein sånn situasjon. Då er spørsmålet mitt, med tanke på ansvar: Kven tek kostnadene? Då tenkjer eg ikkje berre på brua og bygginga av ho, det er jo store samfunnskostnader utover det. Kven dekkjer desse samfunnskostnade-

ne? Kven dekkjer kostnadene med brua og den totale kostnaden?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:34:14]: Vi har fra Samferdselsdepartementets side hatt flere møter og god dialog med Innlandet fylkeskommune. Dette er en prosess som ikke er avsluttet. Vi har ikke utelukket fra statens side at vi vil kunne ha et ansvar i så måte, men vi ønsker å gjennomføre de prosessene som nå pågår, nemlig at vi får på plass den eksterne gjennomgangen hos Statens vegvesen, som skal se på nettopp ansvarsforhold. Hva skjedde rent faktisk? Hvorfor ble ikke dette fulgt opp fra 2016 og framover? Dette mener jeg det er viktig å få gode svar på.

Jeg er også veldig opptatt av at vi skal få den siste delrapporten fra Statens havarikommisjon, som ser på de organisatoriske forholdene og ansvarsforhold også der, før vi fra statens side tar endelig stilling til hvordan vi skal håndtere dette. Vi erkjenner at dette er en betydelig belastning for Innlandet fylkeskommune, det er ikke noen tvil om det.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:35:09]: Eg er veldig oppteken av ansvar. Når det vert avdekt store manglar, må det ikkje berre kome vekk i omfattande prosessar, undersøkingar og kontrollar. Det er avdekt at Statens vegvesen allereie i 2016 visste om at brua berre tolte si eiga vekt. Dei sende brev til Vegdirektoratet, som kom vekk. Det er to statlege instansar. Dette fører til at ei bru kollapsar, og det set fylkeskommunen og kommunen i ein heilt håplaus situasjon. Mitt spørsmål til slutt gjeld rettferdig behandling av kommunen og fylkeskommunen i denne samanhengen. Når desse rapportane er klare og ein har fått dei endelege svara, som eigentleg ligg der allereie, vil statsråden sørgje for at kommunen og fylket får dei tilskota, den støtta og den erstatninga dei faktisk bør ha rett på?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:36:07]: Det er god grunn til å gjøre grundige undersøkelser her. Det er derfor vi berømmer den prosessen som Statens vegvesen satte i gang, og også avventer havarikommisjonens rapport. På det nivået i tidsforløpet vi har kommet nå, er jeg ikke like rede til å konkludere som representanten Frank Sve, men det kan meget godt være sånn at han har rett i det. Det vil disse rapportene besvare, og da vil vi komme tilbake til spørsmålet om erstatning og hvordan storsamfunnet skal bidra for at Innlandet fylkeskommune skal både få dekket kostnader og håndtere ny bru.

Spørsmål 13

Fra representanten Bård Hoksrud til helse- og omsorgsministeren:

«Kliniske studier innen gynekologisk kreft er organisert under Nasjonal kompetansetjeneste for gynekologisk onkologi, som er vedtatt nedlagt. Siden 2018 har mer enn 500 kvinner deltatt i studier. Inkludering av nye studier er nå stanset, og kompetent personell har begynt å se seg om etter andre jobber. I hovedsak mangler de 5 mill. kr for å opprettholde dagens virksomhet. Hva vil statsråden gjøre for å videreføre et nasjonalt senter som koordinerer forskningen og rekrutterer til kliniske studier innen gynekologisk kreft?»

Presidenten [12:36:44]: Spørsmålet er trukket.

Spørsmål 14

Marian Hussein (SV) [12:37:00]: «Mange norsk-palestinere har mistet familie og venner i den grufulle krigen i Gaza de siste ukene, og rundt 200 søstre og brødre har kommet hjem til Norge etter et seks ukers mareritt, innesperret i Gaza. Det er med andre ord mange nordmenn som nå trenger skikkelig helsehjelp.

Har statsråden oversikt over hvilke tilbud de relevante kommunene gir for å ivareta plikten til å hjelpe mennesker i krise, og er statsråden fornøyd med det tilbudet som gis?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:37:40]: De som har flyktet fra et krigsherjet Gaza, har med seg sterke opplevelser. Dette er mennesker som vi vet har levd i akutt fare under ekstreme forhold i flere uker. De kan være svekket som følge av mangel på både mat, vann og medisiner. Jeg håper de som har kommet, kan kjenne seg trygge i Norge. De skal bli tatt godt vare på, og de skal få den hjelpen de trenger.

Det er god kommunikasjon med de kommunene som tar imot dem som kommer fra Gaza, sånn at de kan tilby de tjenestene det vil være behov for. Departementer og etater jobber godt på tvers med dette.

Den psykososiale oppfølgingen blir særlig viktig. Helsedirektoratet har sendt ut informasjon til landets statsforvaltere og oppfordret kommunene til å være særlig oppmerksomme på psykososial beredskap og å følge opp dem som kommer til Norge fra Gaza. Det finnes gode ressurser som kan være til hjelp for kommunene, bl.a. Helsedirektoratets veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer og informasjon og råd fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, NKVTS. De regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, RVTS-

ene, er gitt et spesielt ansvar for å bistå kommunene med veiledning og kompetanse i psykososial oppfølging og beredskap. Ved behov for bistand kan kommunen kontakte RVTS i sin region.

Det krever innsats av oss alle å ta imot medmennesker som har opplevd krig og alvorlige hendelser. Det handler ikke bare om helsetjenester. Vi må inkludere dem, ta vare på dem og prøve å følge opp behovene de måtte ha.

Marian Hussein (SV) [12:39:39]: Nylig kunne vi lese om familien til Kamla og Omneya. De to har kommet til Norge, mens faren Talat er igjen i Gaza. De vet ikke når han kommer hjem, eller hvordan situasjonen hans blir.

Vi har lest om hvordan Bergen kommune var tidlig ute med å sette krisestab for å møte evakuerte norsk-palestinere på en god måte. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvilke andre kommuner har satt krisestab, og hvilken kommunikasjon har statsråden hatt med de berørte, enten det er Palestinakomiteen i Norge eller Den Palestinsk-Norske Forening i Norge, for å sikre at hjelpetilbudet finner veien til dem som virkelig trenger det?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:40:36]: Vi fikk tidlig beskjed om at det var planlagt evakuering av nordmenn fra Gaza. Helse- og omsorgsdepartementet forbedret det. Vi vet at rundt 80 borgere med tilknytning til Norge kom til Gardermoen lørdag 18. november, og så kom det 114 til mandag 20. november, altså forrige mandag.

Det er veldig mange som har lagt ned en stor innsats for å ta dem godt imot, og det vil jeg takke veldig for. De som kom til Gardermoen, møtte Ullensaker kommune, som er vertskommune til vår store nasjonale lufthavn. Ullensaker kommune har håndtert lignende situasjoner tidligere og har forberedt seg godt på denne ankomsten. De har egentlig vært klare siden krigen i Midtøsten brøt ut. De etablerte et mottakssenter med grensekontroll, og de har hatt ulike team. Så er det ulike kommuner som har gjort ulike tiltak.

Marian Hussein (SV) [12:41:42]: Jeg kan ikke registrere å ha fått svar på hvilken kommunikasjon statsråden har hatt med Palestinakomiteen i Norge og Den Palestinsk-Norske Forening i Norge for å sikre at kommunikasjonen og tilbudet som er rundt omkring, går ut.

Det er vel og bra at Ullensaker kommune, som er vert for Gardermoen, møtte de evakuerte med helsepersonell på flyplassen. I Klassekampen i går kunne vi imidlertid lese at mange av de evakuerte ikke har et bosted, og at de har veldig mange ulike behov og mangler også av fysisk art. Da er spørsmålet: Hvordan vil regjeringen imøtekomme dette behovet på en rask og god måte, slik

at de som opplever at de fra time til time fortsatt er usikre på om familiene deres lever, også er sikret sine fysiske behov?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:42:39]: Kommunene har ansvaret for å tilby tjenestene ut ifra disse fysiske behov, som representanten Hussein beskriver. Det er den kommunale tjenesten og den psykososiale beredskapen lokalt vi mobiliserer. Jeg har hatt ansvar for kommunikasjon med helsetjenesten lokalt, og den har gått direkte mellom departement og det mottakssentret som har vært opprettet på Gardermoen, men også via statsforvalter til de kommunene som har tatt imot flyktninger fra Gaza.

Dette er mennesker som vil ha ulike behov. Vi må være forberedt på at de har opplevd stor utrygghet og er preget av den situasjonen de har levd under i flere uker med krig, med mulig mangel på både mat, vann og det å få dekket andre grunnleggende behov.

Spørsmål 15

Seher Aydar (R) [12:43:51]: «Det er mye usikkerhet for ansatte i Helse nord. Kort etter at det ble foreslått at Narvik sykehus skulle miste akuttfunksjonen inviterte det kommersielle helseselskapet Capio leger i området til et møte. Selskapet har også etablert seg i Mo i Rana, der de også vil utvikle et spesialistsenter.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at ikke usikkerheten som følger av omstillingsprosessen i Helse Nord, nå gjør at sårt tiltrengt helsepersonell blir rekruttert av kommersielle aktører og at helsepersonellmangelen i Helse Nord forverres?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:44:28]: Prosessen som pågår i Helse nord med å vurdere behov for funksjons- og oppgavedeling, har skapt engasjement – og en del uro og usikkerhet. Det er ikke overraskende. Som jeg har gitt uttrykk for ved en rekke anledninger, minner jeg om at det kun er forslag som nå vurderes – en helhetlig plan vil bli sendt på en åpen og bred høring på nyåret. Oppdraget som er gitt til Helse nord, er motivert av at vi ønsker en sterk offentlig og bærekraftig helsetjeneste i den nordlige landsdelen. Det skal fortsatt være slik at gode spesialisthelsetjenester til befolkningen er like gode i den nordlige helseregionen som i de øvrige.

Jeg er opptatt av at helsetjenesten skal ha medarbeidere som trives på jobb, som motiveres av å jobbe med viktige oppgaver, og som også har forutsigbarhet ved at den kollegaen de jobber sammen med, er fast ansatt og har tilhold på akkurat det arbeidsstedet. At det finnes en del private kommersielle aktører og leverandører, er en del av det samlede tjenestetilbudet vi har i Helse-Norge.

Det er ingen ønsket utvikling at de rekrutterer og konkurrerer om knappe helsepersonellressurser, men det er samtidig noe vi må forholde oss til og være årvåkne overfor. En av utfordringene til Helse nord er lange ventetider og mye fristbrudd. Det har bidratt til at kommersielle aktører etablerer seg, slik vi har sett i Bodø og Tromsø. Det er det viktig å gjøre noe med.

Helse nord er i en alvorlig situasjon med bemanningsutfordringer. De opplever stor mangel på fagfolk, og de har høy vikarbruk. Om det ikke gjøres noen grep, vil en uheldig utvikling kunne eskalere. Ansatte i helseforetakene som opplever usikkerhet som følge av vurderingene som nå gjøres, skal vite at det vil være stort behov for deres kompetanse i fortsettelsen. På noen områder kan det være behov for å løse oppgavene på en annen måte framover. I alle slike prosesser må ledelsen og arbeidsgiverne ha oppmerksomhet rundt viktigheten av å ha gode arbeidsmiljøer og det å beholde eksisterende personell. Her er også dialog mellom arbeidsgiver- og arbeidstakersiden av aller største betydning.

Seher Aydar (R) [12:47:09]: For det første vet vi alle at det er anbefalinger. Problemet er at det er anbefalinger som setter befolkningen i Helse nord og deres helse-tjenester i fare, og de er med rette bekymret. Den bekymringen ville ikke vært der hvis helseministeren hadde sagt – og klart å si i dag – at ingen skal miste akuttfunksjoner, og at ingen skal miste fødeavdelinger eller fødetilbud. Da ville både de ansatte og befolkningen følt den tryggheten de trenger.

Nå vet vi at de private binder opp helsepersonell som vi trenger. Vi kan ikke senke ambisjonene i det offentlige, for da ender vi opp med et todelt helsevesen. Spørsmålet er ikke om folket i nord, i Lofoten eller Narvik, trenger helsehjelp, men hvem som skal tilby dem det. De kommersielle tilbyderne vokser i hullene til det offentlige, og nå lages det store hull. Ja, det er bare anbefalinger, men det skaper bekymring fordi vi ikke har en helseminister som setter ned foten og sier at helsetilbudet skal styrkes, ikke svekkes. Det man har gjort, er å gi rattet til styrene i Helse nord, og de kjører full fart mot fjellveggen – og vi ser en krasjfilm.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:48:16]: Dessverre må jeg korrigere representanten Seher Aydar, for dette er et oppdrag som er gitt av helseministeren, og det er anbefalinger som det fortsatt ikke er tatt noen beslutning på. Det vil ikke bli tatt en eneste beslutning om et eneste tilbud uten at det er grundig vurdert og hørt bredt av kommuner, pasienter, fagfolk, alle som bor og lever i den nordlige landsdelen, og som jobber i vår felles helsetjeneste.

Det jeg savner fra representanten Seher Aydar, er noen forslag til hvordan vi skal løse bemanningsutfor-

dringene i Helse nord. Når det er vakante stillinger i både små og store sykehus, når man må betale tredobbel pris for et årsverk fordi vikarbyråene tar seg grovt betalt, må vi ha noen løsninger – og de savner jeg fra representanten Seher Aydar.

Seher Aydar (R) [12:49:19]: For det første vet vi, som sagt, at det er anbefalinger, men problemet er at det er anbefalinger som skaper usikkerhet. Ja, de ansatte i offentlig helsevesen slutter på grunn av høy arbeidsbelastning og for dårlig betaling i forhold til arbeidsbelastningen de har – mange gjør det. Jeg skulle ønske at oppdraget Helse nord fikk, først og fremst var: Hvordan rekruttere?

Det som nå skjer i praksis, er at vi mister helsepersonell til kommersielle, som ikke først og fremst har et samfunnsoppdrag slik det offentlige har. De har først og fremst et ønske om å tjene mer penger, for de er kommersielle. Det er det som er poenget her. Den usikkerheten som blir skapt, kommer til å skape enda større problemer og en enda større helsepersonellkrise enn det vi har i dag. Jeg vil minne helseministeren på at helsepersonell ikke er brikker som bare kan flyttes på. Det er ikke sånn at hvis man legger ned et sykehus i Nordland, begynner alle å jobbe på et annet sykehus. Sånn funker det ikke. Så lytt til helsepersonell – det er en veldig god start.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:50:18]: Jeg lytter til fagfolkene våre i nord. Av alle stemmene i denne krevende debatten, har jeg registrert en ting: Det er ingen som sier at svaret er bare å fortsette som før.

En av utfordringene til Helse nord er lange ventetider og mye fristbrudd. Det bidrar til at kommersielle aktører etablerer seg, som vi har sett både i Bodø og i Tromsø. Jeg registrerer ikke et eneste forslag fra partiet Rødt om hvordan vi skal løse kompetanseutfordringene i nord. Jeg vil invitere representanten Seher Aydar og partiet Rødt til å komme med forslag som sikrer nøkkelkompetanse i nord, sånn at vi kan opprettholde den gode kvaliteten som helsetjenesten vår er kjent for.

Presidenten [12:51:09]: Spørsmålene 16 og 17 er allerede besvart.

Spørsmål 18

Lars Haltbrekken (SV) [12:51:24]: «Fellesforbundet slår alarm om sikkerheten for arbeidsfolk offshore. Folk gruer seg til å dra ut. De er usikre på sikkerheten. Økt bruk av kampanjebasert vedlikehold framfor jevnlig vedlikehold og økt kostnadspress som følge av at man bruker enhetspris framfor timepris, er noe av det som trekkes fram i en rapport fra Safetec fra mars 2023. For

ikke lenge siden overtok statsråden ansvaret for Petroleumstilsynet.

Hva gjør statsråden for å sikre arbeiderne offshore og sørge for at de ivaretas på en god nok måte av oljeselskapene?»

Statsråd Terje Aasland [12:52:13]: La meg aller først få takke for spørsmålet, for det er et utrolig viktig spørsmål. Norsk petroleumsvirksomhet er og skal være verdensledende på helse, miljø og sikkerhet. Jeg forventer at selskapene følger opp sitt ansvar for å ivareta nettopp hensynet til helse, miljø og sikkerhet, og at petroleumsnæringen samlet sett sørger for at endringer som gjennomføres, ikke går ut over hensynet til sikkerheten til dem som er på jobb. Det er et tema jeg tar opp i hver eneste kontakt med bransjen og industrien.

Alle skal komme trygt hjem fra jobb og være trygge mens de er på jobb. Regjeringen er også tydelig på at hele og faste stillinger er av stor viktighet. Derfor har vi gjort flere innstramminger i bl.a. innleieregelverket. Gjennom risikonivået i norsk petroleumsvirksomhet, som er et samarbeid mellom myndighetene, partene og selskapene, har vi god overvåkning av utviklingen når det gjelder sikkerheten og arbeidsmiljøet på sokkelen. Det store bildet viser at sikkerheten over tid har blitt forbedret, med en utflating de siste årene. Samtidig er det fortsatt utfordringer, og vi må være bevisst på at sikkerheten er en ferskvare som må ha løpende oppmerksomhet.

Safetecs rapport er innhentet av Petroleumstilsynet for å gi bedre innsikt i hvordan endringer i rammebetingelsene påvirker sikkerheten. Rapporten synliggjør hvordan de endrede rammebetingelsene kan påvirke HMS-nivået på en negativ måte, bl.a. ved å føre til økt press på kapasitet og kompetanse. Det kommer også fram at leverandørene opplever at markedsrett blir brukt på en måte som får negative konsekvenser for sikkerhet og arbeidsmiljø. Dette er funn som selvfølgelig må tas på alvor og tas på alvor.

Det er derfor bra at Petroleumstilsynet er tydelig på at de ser alvorlig på funnene i Safetecs rapport, og at funnene nå følges tett opp både overfor partene i næringen og overfor enkeltelskap. Det er også bra at Petroleumstilsynet vil ta resultatene med videre i tilsynsarbeidet sitt. Både departementet og Petroleumstilsynet vil følge utviklingen tett framover. Endrede rammebetingelser følges som nevnt opp av Petroleumstilsynet gjennom tilsyn med næringen i faglige sammenhenger og i møter med partene. Tilsynet benytter også sine virkemidler der de finner brudd på regelverket.

Petroleumstilsynet vil holde departementet orientert om utviklingen i denne saken, og jeg kan forsikre representanten om at jeg også kommer til å ta det opp

med oljeindustrien og gassindustrien og sørge for at vi får en positiv utvikling.

Lars Haltbrekken (SV) [12:54:47]: Jeg takker for svaret. I årene framover vil vi se et økt press hos oljeselskapene på grunn av oljeskattepakken og det store antallet nye utbygginger som kommer til å komme. Dette vil også ha sine utfordrende sider knyttet til sikkerheten.

Har statsråden noen tanker om hvordan regjeringen skal forsterke innsatsen for å sikre arbeidsfolks sikkerhet offshore samtidig med at det blir en rekke nye utbyggingsprosjekter på sokkelen framover?

Statsråd Terje Aasland [12:55:38]: Når det gjelder økt press på bakgrunn av aktivitetspakken som representanten refererer til, vil jeg bare si at det er totalt uakseptabelt at en gambler med helse, miljø og sikkerhet, eller ikke har helse, miljø og sikkerhet øverst på agendaen i et sånt tilfelle. Det er en forutsetning for den aktiviteten vi skal ha på norsk sokkel, at det regelverket som er, følges opp, og at arbeidsfolkene er trygge når de går på jobb om morgenen, enten det er offshore eller det er på land.

Derfor har denne Safetec-rapporten betydning, for den reiser problemstillingen og gir også en veldig god anledning til nettopp å understreke betydningen av at en jobber godt, målrettet og trygt med helse, miljø og sikkerhet.

I tillegg får Petroleumstilsynet ansvar for nye oppgaver på norsk sokkel, og det er akkurat det samme som gjelder der. Helse, miljø og sikkerhet og forholdet til arbeidstakerne skal være av verdensledende karakter når vi har arbeid gående på norsk sokkel.

Lars Haltbrekken (SV) [12:56:40]: Jeg takker for svaret, og jeg vil si at jeg er glad for å høre statsråden si at det er totalt uakseptabelt å gamble med helse, miljø og sikkerhet.

Så har jeg lyst til å spørre statsråden om en av tingene som kommer fram i denne Safetec-rapporten, og det er at de peker på problemet med at man i vedlikeholdsarbeidet har innført mer enhetspris for ulike vedlikeholdsoppgaver og ikke timepris. Dette kan jo gjøre at vedlikeholdsselskapene presser dem som skal gjøre vedlikeholdsarbeidet, til å gjøre det på kortest mulig tid, siden de ikke lenger får betalt per time de jobber. Spørsmålet er om statsråden vil ta noe initiativ til å endre dette, sånn at man går over til timepris i stedet for enhetspris.

Statsråd Terje Aasland [12:57:46]: Uansett kontraktsutforming skal helse, miljø og sikkerhet og de reglene som er satt rundt det, ha høyeste prioritet. Det skal

være trygt å gå på jobb knyttet til aktivitet på norsk sokkel. Om det er enhetspris eller timepris, skal helse, miljø og sikkerhet være i fokus, og det skal være prioritert.

Jeg kommer selv fra en bransje der jeg har vært med på å jobbe akkord, men det var under de forutsetningene og premissene at en aldri forlot sporet knyttet til helse, miljø og sikkerhet. Det er ganske klokt når en jobber med høyspentinstallasjoner. Det er det samme på norsk sokkel. Det er ganske klokt når en jobber offshore eller med den typen arbeid, at en har dette øverst på agendaen når en foretar arbeid.

Jeg kommer til å følge opp. Om det er enhetspriser eller timepriser som ligger til grunn, er mer en avtale mellom leverandør og kjøper, men helse, miljø og sikkerhet skal det ikke spekuleres i – uansett kontraktsform.

Spørsmål 19

Sofie Marhaug (R) [12:59:06]: «Forskere ved NTNU frykter strømpriskollaps når det blåser i Nordsjøen, og advarer mot havvindutbyggingen i Sør-Norge.

Er statsråden enig i at havvindproduksjonen ved Sørilige Nordsjø II og Utsira Nord vil bli ulønnsom når det blåser som mest, og dessuten spesielt dyr når andre land produserer havvindkraft i samme geografiske område samtidig?»

Statsråd Terje Aasland [12:59:42]: La meg også nå starte med å takke for spørsmålet. Det er på en måte et ganske interessant spørsmål, for hvis prisene blir veldig lave over lang tid, hvem er det som tjener på det? Jo, det er norske forbrukere som tjener på det, og det synes jeg er en glimrende idé og en glimrende føring på dette.

Når det er sagt, har det lenge vært kjent at det er perioder med mye vind i større deler av Nordsjøen samtidig. Det ble også omtalt i proposisjonen om statsstøtte til Sørilige Nordsjø II, som ble behandlet i Stortinget i vår. Sørilige Nordsjø II har svært gode vindforhold. Det er positivt for lønnsomheten til prosjektet. Nordsjølandene har ambisjoner om å bygge ut 100 GW havvind i Nordsjøen innen 2050. Når det blåser mye, vil det produseres mye vindkraft samtidig, og dette vil også kunne påvirke kraftprisen. I differansekontraktene har vi lagt inn en minstepris på 5 øre per kWh. Når kraftprisen er lavere enn 5 øre, opphører støtten. Dette er et grep for å unngå å støtte ulønnsom produksjon.

I årene framover vil kraftsystemene i landene rundt oss få et stadig større innslag av uregulerbar kraft. Både myndigheter og selskaper arbeider derfor for å finne gode løsninger som kan gi tilgang på fleksibilitet og lagringsevne. Eksempler på dette er produksjon av hydrogen og utvikling av batterier som kan lagre store meng-

der kraft. I Norge er vi også så heldige at vi har en langstrakt kyst. Som forskerne fra NTNU viser, vil samvariasjonen i vind og kraftproduksjon bli mindre dess større avstand vindparkene har. En studie SINTEF har gjennomført, viser at det går et værskilte ved Stad, og at det sjelden blåser nord for Stad samtidig som det blåser i Sør-Norge og Nord-Europa. Jeg ønsker å utvikle havvind i hele Norge, og 7 av de 20 områdene som NVE har identifisert, ligger nord for Stad.

I framtiden vil vi kunne få tilgang på løsninger og teknologier som vil endre prisen på kraft. Også tilgangen på overføringskapasitet mellom ulike områder og land vil bidra til bedre utnyttelse av ulikheter i kraftproduksjonsmiksen og ulikheter i vind og vær mellom ulike områder. Jeg håper likevel at vindkraft blir så lønnsomt og så billig, til tider, at det gagnar norsk industri, norsk næringsliv og norske forbrukere på en svært god måte. Mye ligger til rette for det, i og med at en har store installasjoner som er planlagt i Nordsjø-sammenheng. 300 GW er mye energi, og det vil også kunne tjene norske strømkunder vel.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Sofie Marhaug (R) [13:02:20]: Nå spurte jeg om sør for Stad, og det er også der det planlegges for og bygges ut havvind her og nå. Overproduksjon kan gi lave priser i noen timer, men problemet er at det først og fremst gir ustabile priser.

Det vises til at kraftsystemene kan utvikles, og at vi kan få bedre overføringskapasitet, men forskerne ved NTNU mener at heller ikke flere kabler vil løse problemene, for de landene som statsråden ser for seg at man skal utveksle kraft med, er samtidig mettet med den samme ustabile vindkraften. Også annen forskning problematiserer forholdet mellom de vindproduserende landene i Nordsjøen. Eirik Finserås ved det juridiske fakultetet i Bergen har pekt på hvordan havvindanleggene i Nordsjøen står i fare for å stjele vind fra hverandre, og dermed begrense effekten. Likevel legger regjeringen til grunn en rekordhøy kapasitetsfaktor på Sørliche Nordsjø II. Hvordan får statsråden dette til å gå opp?

Statsråd Terje Aasland [13:03:28]: Aller først vil jeg bare understreke at vi skal utvikle havvind i hele Norge, der det er muligheter for å gjøre dette i god sameksistens med fiskeri, natur og miljø. For det er et viktig bidrag til kraftsystemet vårt.

Vi har lagt noen forutsetninger til grunn i den sørliche Nordsjøen, og det er det naturlig at en gjør. Vi har fått sju søkere som ønsker prekvalifisering, og så får vi se hvordan det går i auksjonsrunden, om det er noen som velger å delta i den. Men de rammene må også utbygger

forholde seg til. Om det er noe vind som stjeles fra andre, eller hvordan dette er, må utbyggerne vurdere.

Den storstilte utbyggingen av havvind vil være en fordel for norsk industri, norsk næringsliv og norske strømkunder. Vi vil over lengre perioder få store mengder energi som er svært rimelig i forhold til det en ser av kostnadsbildet akkurat nå. Samtidig gir det den kvaliteten at vi kan spare på vannkraften til en situasjon hvor det ikke er tilgang på uregulerbar kraft.

Sofie Marhaug (R) [13:04:34]: Statsråden kan peke på utbyggerne, men NVE har jo selv laget noen beregninger for kapasitetsfaktoren. Jeg synes det er utilfredsstillende at statsråden ikke klarer å svare på problemene med samtidig overproduksjon, for det er et helt reelt problem som vi har forskning på.

Statsråden nevner sameksistens, og det er jeg glad for at han gjør. Havforskningsinstituttet kom i høst med en grundig rapport om vindkraft. Det var ganske nedslående lesning, for i rapporten konkluderer de bl.a. med at utbygging av Hywind Tampen er et eksempel på «dårlig sameksistens». Og videre:

«Debatten om havvind i media er dominert av politikere og havvindutbyggere, forskning- og miljøorganisasjonene er underrepresentert. Dette er ikke bra når en står overfor en så viktig beslutning for miljøet og Norges fremtid.»

Vil statsråden trekke i nødbremsen for Sørliche Nordsjø II og Utsira Nord med tanke på de kunnskaps-hullene vi har knyttet til overproduksjon, effekttap og ikke minst sameksistens?

Statsråd Terje Aasland [13:05:45]: Nei, det vil jeg ikke gjøre. Havvindsatsingen er viktig for Norge. Den er viktig for å styrke kraftsystemet vårt. Den er viktig fordi vi kan både utvikle mer fornybar energiproduksjon, kutte klimagassutslipp raskere og bygge en hel industri som kan ha et globalt marked å orientere seg i. Alle de kvalitetene har vi snakket om en rekke ganger i stortingsalen. Så jeg vil ikke gjøre det. Jeg mener det er en stor fordel for Norge at vi utvikler dette.

De bekymrede stemmene om havvind er i hvert fall til stede i salen, representert ved spørreeren, men jeg er helt trygg på at de avgjørelsene vi fatter, inneholder en god forståelse av sameksistens, en god forståelse i forhold til natur og miljø. Dette er et viktig tilskudd til kraftsystemet vårt som vi trenger for å bygge en trygg, fornybar framtid.

Spørsmål 20

Kari-Anne Jønnes (H) [13:06:57]: «I en spørreundersøkelse blant landets kommunedirektører, publi-

sert i Kommunal Rapport i august, kom det frem at 44 pst. mener at antallet grunnskoler bør reduseres i den kommende valgperioden. Totalt 223 av 356 kommunedirektører svarte på undersøkelsen.

Er statsråden enig i denne vurderingen?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [13:07:25]: Det er kommunene som har ansvar for drift av grunnskolen, i tråd med gjeldende forskrifter og lover. Opplæringsloven har ikke regler om skolestruktur. Det er kommunene som avgjør hvilken skolestruktur de har behov for, ut fra geografi, ressurstilgang og andre hensyn, og de står fritt til å beslutte opprettelse, nedleggelse og lokalisering av skoler i egen kommune.

Det er flere hensyn som må balanseres når kommuner skal vurdere opprettholdelse eller nedleggelse av skole. Det dreier seg bl.a. om kvaliteten på læringsmiljøet, både faglig og sosialt, muligheten til å rekruttere kvalifiserte lærere, kostnadseffektivitet og belastninger for ungene, f.eks. som følge av lengre reisevei. Ut fra prinsippet om kommunalt selvstyre mener jeg det skal være opp til kommunene selv å finne gode løsninger på skolestrukturen som er til beste for kommunens innbyggere.

Avgjørelse om å legge ned skoler har betydning for lokalsamfunnet. Kommunen skal i forkant av en slikt beslutning sørge for at saken blir godt utredet, og at berørte grupper får anledning til å komme med sine synspunkter. I 2022 innførte regjeringen et nytt tilskudd på en halv million kroner per kommunale grunnskole i kommunen. Regjeringen ville med dette støtte opp om tjenestene nær folk.

Regjeringen prioriterer kommunene og er opptatt av å gi kommuner og fylkeskommuner gode rammer og en forutsigbar økonomi, sånn at de kan gi innbyggerne de tjenestene de har krav på. I statsbudsjettet for 2024 foreslår regjeringen en vekst i kommunesektorens frie inntekter på om lag 6,4 mrd. kr, hvorav 5,1 mrd. kr går til kommunene. Veksten sikrer at sektoren får dekket økte kostnader til demografi og pensjon, i tillegg til noe økt handlingsrom til utbygging av tjenestetilbudet.

Jeg vil avslutningsvis presisere at det ikke er naturlig eller mulig for meg som statsråd konkret å kommentere om jeg er enig i vurderingene fra kommunedirektørene om hva de mener er riktig i deres kommune. Som nevnt må det være opp til kommunene selv å ta disse avgjørelsene.

Kari-Anne Jønnes (H) [13:09:48]: Statsråden nevner kvalitet i sitt svar, og kvalitet og innhold i skolen er viktig for ungene våre. Det har statsråden også vært tydelig på før. Men regjeringens største prioritering på kunnskapsfeltet er et grendeskoletillegg som utgjør – egentlig svimlende – 1,33 mrd. kr. Mener statsråden det er klok bruk av penger? Og er det forenlig med regjeringens tillitsreform å øremerke midler som fratar skole-

eier muligheten til heller å satse på nettopp kvalitet og innhold i tilbudet til ungene våre?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [13:10:33]: For regjeringen er det viktig at det er flere satsinger innenfor grunnskolen. Det vil jeg legge til at det er, bl.a. knyttet til videreutdanning av lærere, bare for å nevne noe. Det er flere satsinger innenfor grunnskolefeltet.

Det aller viktigste for meg er at ungene har det bra, og at de faktisk lærer og trives på skolen – at de mestrer. Da er det viktig at skolen har midler til å ansette gode lærere. Så vidt jeg har registrert, er representanten også enig i det. Men i Høyres alternative statsbudsjett er det, så langt jeg har kunnet få med meg nå når det akkurat er lagt fram, lagt opp til et kutt på 1 mrd. kr til fylkeskommunene. Det vil kunne få store konsekvenser hvis det skulle bli vedtatt. Det vil utgjøre over 1 000 lærerårsverk, f.eks. i den videregående opplæringen i fylkeskommunene våre.

Kari-Anne Jønnes (H) [13:11:41]: Regjeringens største prioritering på kunnskapsfeltet er altså 1,33 mrd. kr, som et grendeskoletillegg. Det betyr at en kommune som har fire grendeskolene, men som planlegger for framtiden og ønsker å prioritere kvalitet og innhold i tilbudet til elevene, mister 1,5 mill. kr dersom de samler tre små skoler i én litt større skole for å bidra til attraktive arbeidsplasser for lærere og for å kunne tilby helsesykepleier til elevene og bedre læremidler.

Når vi skal være opptatt av kvalitet og innhold, prioriterer Høyre i sitt alternative budsjett for neste år å fjerne merkelappen på de midlene. Inntektssystemutvalget sa at etter utvalgets vurdering er det et eksempel på en omfordeling innenfor inntektssystemet som legger føringer for hvordan kommunene skal organisere seg. Vil statsråden forsvare den omfordelingen?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [13:12:48]: Det at regjeringen bruker 1,3 mrd. kr, som representanten anfører, for å putte mer penger inn i grunnskolen, tenker jeg er et veldig viktig og riktig tiltak, og det er en av flere prioriteringer i grunnskolefeltet fra regjeringens side. Jeg må si at det er store nok avstander som det er i distriktene om en ikke også i stor grad skal måtte sentralisere skolene i store kommuner med liten befolkning. Regjeringen jobber for at viktige tjenester skal være nær folk, ikke bare være i de store byene, og skolene og barnehagene er da svært viktige tjenester.

Spørsmål 21

Fra representanten Margret Hagerup til kunnskapsministeren:

«Hvordan vil statsråden sikre at elever med stort læringspotensial får et godt tilbud i skolen?»

Presidenten [13:13:31]: Dette spørsmålet er trekt. Dermed er sak nr. 2 ferdig handsama.

Sak nr. 3 [13:13:36]

Referat

Presidenten [13:13:37]: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er kartet for i dag ferdig handsama. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Så er ikkje skjedd, og møtet er heva.

Møtet slutt kl. 13.14.
